

Talousrikoksista valtakunnallisesti takaisin saadun rikoshyödyn kehitys vuosina 2015 – 2017 ja kehitysehdotukset

Henna Simberg

10/2019

Tiivistelmä

Tekijä Henna Simberg	Tutkinto Poliisi (AMK)
Julkaisun nimi Talousrikoksista valtakunnallisesti takaisin saadun rikoshyödyn kehitys vuosina 2015 – 2017 ja kehitysehdotukset	Julkisuusaste Julkinen
Ohjaaja Jenna Perkiökangas & Antti Jääskeläinen	Opinnäytetyön muoto Tutkimuksellinen opinnäytetyö
<p>Tiivistelmä</p> <p>Tämä opinnäytetyö käsittelee talousrikoksista valtakunnallisesti takaisin saadun rikoshyödyn kehitystä vuosina 2015 – 2017 ja kehitysehdotuksia. Opinnäytetyössä keskitytään siihen takaisin saadun rikoshyödyn määrään, jonka kaikki yksiköt ovat saaneet kerättyä yhteensä. Opinnäytetyössä ei keskitytä yksikköjen kesken vallitseviin eroihin. Opinnäytetyössä on hyödynnetty sekä tilastotietoa, että teemahaastatteluja. Haastateltaviksi valittiin neljä henkilöä, jotka työskentelevät tiiviisti talousrikostorjunnan parissa.</p> <p>Opinnäytetyön aihe valikoitui sen perusteella, että vuonna 2017 uutisoitiin siitä, kuinka poliisi ei ollut saavuttanut talousrikostorjunnassa sille asetettuja tavoitteita takaisin saadun rikoshyödyn suhteen. Tarkoituksena oli selvittää syitä sille, miksi asetettuja tavoitteita ei ollut saavutettu. Opinnäytetyö käsittelee poliisin haltuun saamaan omaisuutta, muttei tuomittua määrää.</p> <p>Tilastotiedosta selvisi, että juttumäärä ei ole ollut syynä siihen, ettei asetettuja tavoitteita rikoshyödyn takaisin saannin suhteen ole talousrikostorjunnassa saavutettu. Tehdyissä haastatteluisissa kritisoitiin tavoitteiden asettamisen perusteita. Lähes yhtenevä mielipide haastateltavilla oli se, etteivät asetetut tavoitteet ole realistisia. Lisäksi haastateltavat näkivät syinä siihen, ettei asetettuja tavoitteita ole saavutettu, muun muassa resurssipulan, muun tutkinnan avustamisen, osaavan henkilöstöä vaikeasti saatavilla, rikollisten taidon piilottaa omaisuutta, tutkittavaksi tulevan juttumassan määrän ja tutkittavien juttujen laadun. Jatkossa tulisi kiinnittää entistä enemmän huomiota siihen, ovatko asetetut tavoitteet realistisia ja voisiko tavoitteen asetantaa kehittää.</p> <p>Yleistyksiä tämän opinnäytetyön tulosten perusteella ei voida tehdä. Tämä tutkimus keskittyi ainoastaan valtakunnallisesti talousrikoksista takaisin saatuihin rikoshyödyn määriin eikä tässä huomioida yksiköiden välisiä eroja.</p>	
Sivumäärä 46	Tarkastuskuukausi ja -vuosi lokakuu 2019
<p>Avainsanat</p> <p>talousrikos, rikoshyöty, talousrikostorjunta, menettämisseuraamus</p>	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
1.1 Opinnäytetyön tavoite ja tarkoitus	4
1.2 Talousrikollisuuden määritelmä	5
1.3 Rikoshyödyn määritelmä.....	6
1.4 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset	6
2 METODOLOGIA	8
2.1 Oikeusdogmatiikka.....	8
2.2 Empiiriset tutkimusmenetelmät.....	8
2.1 Kvantitatiivinen tutkimus opinnäytetyössä	9
2.2 Kvalitatiivinen tutkimus opinnäytetyössä	11
2.3 Haastattelujen kulku	12
3 RIKOSHYÖDYN JÄLJITTÄMINEN.....	14
3.1 Rikoshyödyn jäljittäminen ja poisottaminen.....	14
3.2 Viranomaisen velvollisuudet rikoshyödyn jäljittämiseen	16
4 MENETTÄMISSEURAAMUKSET	17
4.1 Menettämisseuraamuksen käsite	17
4.2 Hyödyn menettäminen	17
4.3 Laajennettu hyödyn menettäminen.....	18
4.4 Menettämisseuraamusasian käsittely.....	19
5 HALTUUN SAATU OMAISUUS TALOUSRIKOSJUTUISSA JA ASETETUT TAVOITTEET.....	20
5.1 Haltuun saatu omaisuus.....	20
5.2 Asetetut tavoitteet.....	21
6 ILMOITETUT TALOUSRIKOSJUTUT.....	22
6.1 Talousrikosjuttujen määrä 2010 – 2017	22
7 TAUSTATEKIJÄT RIKOSHYÖDYN KEHITYKSESSÄ 2015 – 2017	24
7.1 Tavoitteet vuosina 2015 – 2017	24
7.2 Haasteet vuosina 2015 – 2017.....	24
7.3 Rahoitus.....	26
7.4 Toimenpideohjelma 2016 – 2020.....	27
7.5 Tavoitteen asetanta	27
7.6 Poliisihallituksen tekemät toimet tavoitteiden saavuttamiseksi	28
8 TEEMAHAASTATTELUIEN TULOKSET	28

8.1	Tavoitteiden asettaminen ja tavoitteiden realistisuus	28
8.1	Tavoitteiden saavuttaminen.....	29
8.1.1	Tutkittavien juttujen laatu ja tuurin merkitys	29
8.1.2	Reaaliaikaisuus	30
8.1.3	Rikoshyödyn jäljitystoiminta.....	31
8.1.4	Muun tutkinnan avustaminen.....	31
8.1.5	Omaisuuuden piilottaminen	32
8.2	Viranomaisyhteistyö.....	32
8.3	Resurssit	33
8.3.1	Tutkittavat rikokset ja laatuvaatimukset	35
8.3.2	Toimitilat	36
8.4	Yhteenveto tulevaisuuden uhista ja kehitysehdotuksista	36
8.5	Tutkimuksen luotettavuus	38
9	YHTEENVETO.....	38
9.1	Johtopäätökset	38
9.2	Lopuksi	42
	LÄHTEET	43

1 JOHDANTO

1.1 Opinnäytetyön tavoite ja tarkoitus

Pohdin useita eri opinnäytetyön aiheita, jotka ovat jollakin tavalla sidoksissa talousrikos-torjuntaan. Lokakuussa 2017 nousi otsikoihin Alma Median tekemä selvitys, jonka mukaan poliisin talousrikostutkinnan tulos jäi rikoshyödyllä mitattuna heikoksi vuonna 2016 ja tilanne näytti tuolloin heikolta myös tarkasteltaessa tammi-elokuun tilannetta vuonna 2017. Tavoitteena oli selvityksen mukaan saada vuonna 2016 poliisin haltuun rikoshyötyä 30 - 40 miljoonaa euroa, kun todellisuudessa poliisi sai epäiltyjen rikoshyötyä valtakunnallisesti takaisin alle 15 miljoonaa euroa. Perehdyttyäni tähän aiheeseen havaitsin, että myös vuonna 2015 oli asetetuista tavoitteista jääty. Tämä selvitys ja asiasta uutisointi herätti mielenkiintoni, ja päädyinkin valitsemaan opinnäytetyöni aiheeksi näin ollen talousrikoksista valtakunnallisesti takaisin saadun rikoshyödyn kehitys vuosina 2015 - 2017 ja kehitysehdotukset. Vuosiluvuiksi määräytyi 2015 - 2017 nimenomaan siitä syystä, että näinä kyseisinä vuosina oli valtakunnallisesti jääty asetetuista tavoitteista ja talousrikoksista takaisin saadun rikoshyödyn määrä oli kääntynyt merkittävästi laskusuuntaan vuoden 2014 jälkeen. Lisäksi halusin ottaa opinnäytetyön yhdeksi osa-alueeksi sen, että selvitän kehitysehdotuksia liittyen talousrikoksista takaisin saadun rikoshyödyn määrän optimoimiseksi.

Uskon, että opinnäytetyöni avaa sitä todellisuutta, joka on lukujen takana. On kovin helppoa lukujen perusteella todeta, että numeerisiin tavoitteisiin ei ole päästy. Tarkempi lukuihin perehtyminen avaa syitä, miksi tavoitteisiin ei päästy. Oleellista on pureutua syihin, miksi numeerisiin tavoitteisiin ei päästy ja mitä tulevaisuudessa voitaisiin mahdollisesti tehdä toisin, jotta asetetut tavoitteet saavutettaisiin.

Yleistyksiä opinnäytetyöni perusteella ei voi tehdä erityisesti siitä syystä, että haastattelu tehtiin vain neljälle henkilölle. Tarkoituksena onkin herätellä pohtimaan sitä, mitä kaikkia eri seikkoja lukujen takana vaikuttaa, ja kuinka niihin pystyttäisiin vaikuttamaan. Pelkkien lukujen vertailu saa usein, kuten tässäkin tilanteessa, todellisuuden näyttämään mustavalkoiselta ja yksiselitteiseltä, mitä se todellisuudessa ei ole. Opinnäytetyön laajuus huomioiden rajausta piti tehdä koskemaan talousrikostutkintaa valtakunnan tasolla, eikä ollut mahdollista paneutua lukuihin laitostasolla.

Tavoitteet liittyen takaisin saatuun rikoshyötyyn talousrikoksista on määritelty Poliisihallituksen ja Sisäministeriön välisessä tulossopimuksessa.

1.2 Talousrikollisuuden määritelmä

Talousrikollisuuden käsitteen määrittelystä on käyty paljon keskustelua ja siitä on esitetty erilaisia näkemyksiä. Keskeistä talousrikollisuudessa on se, että rikokset tehdään organisaation toiminnan puitteissa tai korkea yhteiskunnallinen asema mahdollistaa niiden tekemisen (Alvesalo – Hakamo – Jauhiainen – Virta 2009, 37).

Yksi näkökulma talousrikollisuuden jaotteluun on seuraava: 1) talousrikoksia ovat rikokset, jotka tehdään sinänsä laillisen taloudellisen toiminnan puitteissa; ja 2) rikokset, jotka ovat laitonta taloudellista toimintaa jo sinällään. Laillisen taloudellisen toiminnan puitteissa tehdyt talousrikokset voidaan edelleen jaotella sen perusteella, kohdistuvatko rikokset 1) osakkaisiin, osakkeenomistajiin tai yhtiömiehiin (tai vastaaviin); 2) velkojiin tai taakajiin (tai vastaaviin); 3) työntekijöihin; 4) kuluttajiin; 5) kilpailijoihin; 6) elinympäristöön; tai 7) valtioon. Viimeksi mainitusta jaottelusta käytetään nimitystä viktimologinen näkökulma. Tämä näkökulma erottelee omana ryhmänään lisäksi Euroopan yhteisöön kohdistuvat taloudelliset rikokset: teot, jotka aiheuttavat yhteisön menojen oikeudettoman kasvamisen tai yhteisön tulojen oikeudettoman vähenemisen. Tällaisia menoja ovat esimerkiksi maatalous- ym. tuet ja tuloja puolestaan esimerkiksi tullimaksut ja arvonnisävero (Koskinen 2001, 181).

Talousrikostapaukset eroavat monin tavoin muista rikoksista. Ne ovat usein monimutkaisia ja niiden tutkimiseen kuluu paljon aikaa. Talousrikoksiin liittyvät oikeudenkäynnit ovat usein mittavia ja vaativat paljon resursseja. Talousrikosten tutkiminen, sekä onnistuneen puolustuksen rakentaminen ja oikeudenkäynnin menestyksekkäs läpivienti, vaativat osaamista sekä liiketoiminnasta, että talousrikosoikeudesta.

Talousrikoksiin liittyvissä oikeudenkäynneissä ei ole kyse pelkästään vapaudenmenetyksestä, vaan usein on kyse myös taloudellisista intresseistä, esimerkiksi väitettyjen vältettyjen verojen osalta. Perinteisesti talousrikokset painottuvatkin juuri nimenomaan verotukseen ja kirjanpitoon.

1.3 Rikoshyödyn määritelmä

Rikoslain (24.07.1998/563) 10 luvun 2 § mukaan rikoshyödyllä tarkoitetaan *1) rikoksella välittömästi saatua omaisuutta; 2) 1 kohdassa tarkoitetun omaisuuden sijaan tullutta omaisuutta; 3) 1 ja 2 kohdassa tarkoitetun omaisuuden tuottoa; 4) 1-3 kohdassa tarkoitetun omaisuuden ja tuoton arvoa; 5) rikoksella saadun säästön arvoa.*

Rikoksen tuottama taloudellinen hyöty tuomitaan menetyksi valtiolle (RL 10:2 § ja HE 80/2000 vp, 21). Rikoksesta hyötynyt tekijä, rikoksessa osallisena ollut tai hän, jonka hyväksi tai puolesta rikos on tehty, tuomitaan menettämiseen (HE 80/2000 vp, 21).

Menettävä rikoshyöty arvioidaan ensisijaisesti rahamäärään, joka on objektiivisesti mitattavissa. Arvio teon moitittavuudesta ei ole mittarina rikoshyödyn menettämässä (Korkka 2015, 44). Mikäli hyödyn määrän selvittäminen ei onnistu vaikeuksista, tulee se arvioida (RL 10:2 §). Rikoshyödyn menettämisellä pyritään siihen, että rikoksella saatu lisäys varallisuudessa poistetaan (Korkka 2015, 42).

Laissa ei ole säädetty siitä, miten menetettävä hyöty tulee laskea. Lain esitöistä kuitenkin ilmenee se, että lähtökohtana voidaan pitää vain todellisen nettohyödyn menettämistä. Tämä nettohyötyperiaate turvaa sen, että menettämisseuraamuksesta ei muodostu rangaistuksen luonteista seuraamusta. Vähennyksenä ei kuitenkaan tule huomioida sellaisia kustannuksia, jotka aiheutuvat rikoksen valmistelusta tai rikoksen täytäntöönpanosta (KKO:2017:56). Menettäminen koskee siis ainoastaan todellista nettohyötyä. Rikoksella saatu hyöty voi tarkoittaa myös syntynyttä säästöä. Menettäminen koskee taloudellista hyötyä, millä tarkoitetaan rahan lisäksi esinettä ja oikeutta, joilla on rahallista arvoa. Rikoksella saatua hyötyä on sekä rikoksen kautta suoraan saatu hyöty, että palkkio, joka on saatu rikoksen tekemisestä (HE 80/2000 vp, 21).

1.4 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa tietoa talousrikosjutuissa valtakunnallisesti haltuun saadun omaisuuden määrän kehittymisestä erityisesti vuosina 2015 – 2017 ja pohdita, kuinka haltuun saadun omaisuuden euromäärää saataisiin lisättyä. Numeerista tietoa lähdettiin hakemaan Poliisin tilastopalvelusta. Kyseistä poliisin valtakunnallista tulostietojärjestelmää ylläpitää Poliisihallituksen PolStat -tiimi. PolStat -järjestelmän tarkoituksena

on tuottaa poliisin toiminnasta erilaisia raportteja ja tilastoja. Järjestelmä pitää sisällään tietoa lukuisista eri tietojärjestelmistä. PolStat on tietovarasto niin poliiseille kuin ulkopuolisillekin tiedontarvitsijoille (Luettavissa: <https://www.polamk.fi/tki/tilastopalvelu>. Luettu 28.4.2019).

PolStat -järjestelmästä ei kuitenkaan löydy syytä siihen, miksi talousrikosjutuissa haltuun saadun omaisuuden määrän kehitys on ollut sellaista kuin on ollut. Tätä asiaa piti lähestyä haastattelemalla henkilöiltä, jotka työskentelevät talousrikostutkinnassa tai tiiviisti yhteistyössä sen kanssa. Näin saatiin täydentävää tietoa lukujen tueksi.

Opinnäytetyössä käydään ensin läpi talousrikoksiin liittyvää teoretietoa, ja sen jälkeen keskitytään sekä PolStat -järjestelmästä saatuun numeeriseen tietoon, että haastattelujen kautta saatuun täydentävään lisätietoon.

PolStat -järjestelmästä oli saatavilla tieto, kuinka paljon poliisi on haltuun saanut omaisuutta muttei sitä, paljonko on tuomittu. Tuomitun määrän selvittämiseksi olisi Oikeusrekisterikeskukselta saatavissa tietoa tietyillä rikosnimikkeillä tuomioistuimiin vireille tulleita ja ratkaistuja juttuja. Näiden tunnistetiedoilla saisi pyydettyä tuomioistuimista asiakirjat. Juttuja, joissa on sovellettu tiettyä lainkohtaa, ei Oikeusrekisterikeskus pysty toteuttamaan. Oikeusrekisterikeskus voi tilata sovellustoimittajalta lain kohtien mukaisen poiminnan, mutta kyseinen palvelu on maksullista ja hintavaa. Oikeusrekisterikeskuksen tekemä poiminta on mahdollista rajoittaa esimerkiksi niihin ratkaisuihin, joista on tullut langettava tuomio ja rajata tietyt ratkaisupäivät (sähköposti Oikeusrekisterikeskus 26.4.2019). Opinnäytetyön puitteissa ei siis ole perusteltua hankkia tietoa tuomituista määristä.

Tutkimuksen pääongelma on useimmiten yleisluonteinen kysymys. Tässä kysymyksessä koko tutkittava kokonaisuus hahmottuu. Alaongelmiin saadut vastaukset mahdollistavat sen, että voidaan vastata myös pääongelmaan. Kun esitetään tutkimusongelmia, niin selvitetään, minkä vuoksi päädyttiin juuri näihin ongelmiin, ja miksi ongelmat on rajattu ja täsmennetty juuri esitetyllä tavalla (Hirsjärvi - Remes - Sajavaara 2009, 128).

Talousrikostutkinnan tulos jäi rikoshyödyllä mitattuna heikoksi vuosina 2015 – 2017. Jotta vastaavaa ei tulevina vuosina enää tapahtuisi, haluan selvittää tuloksen taustalla vaikuttavia tekijöitä ja etsiä ratkaisuja, jotta tulos saataisiin jatkossa optimoitua. Tutkimuskysymykseksi edellä mainitun ongelman ja tavoitteen pohjalta saadaan muotoiltua seuraava:

- Kuinka talousrikostutkinnan tulos rikoshyödyllä mitattuna saataisiin vuosittain tavoitteen mukaiseksi?

Alakysymyksiksi voidaan muotoilla seuraavat:

- Kuinka talousrikoksilla saatua rikoshyötyä kerätään takaisin?
- Mitkä tekijät vaikuttavat talousrikoksista saatavan rikoshyödyn takaisin saantiin?

2 METODOLOGIA

2.1 Oikeusdogmatiikka

Oikeustieteen osa-alat voidaan jakaa kolmeen eri kokonaisuuteen: lainoppiin eli oikeusdogmatiikkaan, oikeusteoriaan ja oikeuden monitieteisiin, eli oikeuden yleistieteisiin. Oikeustiede siis käsittää useampia eri tieteenhaaroja eli osa-aloja, ja niillä on eri päämäärät ja niissä käytetään eri tutkimusmenetelmiä.

Oikeusdogmatiikka eli lainoppi, on perinteinen ydinalue oikeustieteessä. Tutkimuksen kohteena oikeusdogmatiikassa on voimassa oleva oikeus: normien maailma. Oikeusdogmaattisen tutkimuksen tuottama tieto normien todellisuudesta on luonteeltaan tieteellistä tietoa oikeusnormeista.

Oikeusdogmatiikalla on kaksi tehtävää, joita ovat tulkinta ja systematisointi. Oikeusdogmatiikka selvittää voimassaolevien oikeusnormien sisältöä. Oikeusdogmatiikka siis tutkii sitä, mikä on voimassaolevaa oikeutta ja sitä, millainen merkitys sekä laista että muista oikeuslähteistä löytyvällä materiaalilla on (Hirvonen 2011, 21-22).

Tässä opinnäytetyössä selvitetään voimassa olevaa oikeutta tulkinnallisilla menetelmin oikeuslähteistä saatavan tiedon avulla. Tämä opinnäytetyö on siis oikeusdogmaattinen.

2.2 Empiiriset tutkimusmenetelmät

On olemassa sekä kvantitatiivista että kvalitatiivista tutkimusta. Näitä kutsutaan empiiriksi tutkimusmenetelmiksi (Husa – Mutanen – Pohjolainen 2001, 17). Kvantitatiivisesta tutkimuksesta käytetään myös nimityksiä tilastollinen tutkimus ja määrällinen tutkimus.

Kvalitatiivinen tutkimus puolestaan tunnetaan myös nimellä laadullinen tutkimus (Heikkilä 2014, 15).

Kvantitatiivinen ja kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä soveltuvat erilaisiin lähtökohtatilanteisiin (Kananen 2008, 10). Kvantitatiivisella eli määrällisellä tutkimuksella pystytään yleensä kartoittamaan olemassa oleva tilanne. Sen sijaan asioiden syiden selvittäminen ei ole riittävää (Heikkilä 2014, 15). Kvalitatiivinen, eli laadullinen tutkimus, tulee kyseeseen silloin, kun ilmiötä ei tunneta ja halutaan saada ymmärrys siitä, mistä ilmiössä on kyse (Kananen 2014, 16). Kvantitatiivisessa tutkimuksessa tarkoituksena on yleistää ja ennustaa, kun taas kvalitatiivisessa tutkimuksessa ilmiön ymmärtäminen on se, mihin pyritään (Kananen 2014, 22). Kvantitatiivisessa tutkimuksessa tavoitteena on löytää absoluuttinen ja objektiivinen totuus. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa puolestaan tutkijan oma kiinnostuneisuus ja kokemukset ohjaavat tulkintaa, eli samasta aineistosta voi siis syntyä erilaisia tulkintoja (Kananen 2008, 11). Tutkimusmenetelmiä on mahdollista käyttää myös rinnakkain. Menetelmien rinnakkain käyttäminen mahdollistaa useamman näkökulman käytön ja tällöin mahdollistaa sen, että saadaan luotettavampaa tietoa (Kananen 2008, 10-11).

Tiedonkeruumenetelmät eroavat toisistaan kvantitatiivisessa ja kvalitatiivisessa tutkimuksessa. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa kohdejoukko valitaan tarkoituksenmukaisesti ja siinä hyödynnetään metodeja, jotka edesauttavat tutkittavien näkökulmien esille pääsyn. Tällaisia metodeja ovat esimerkiksi teemahaastattelu, osallistuva havainnointi, ryhmähaastattelut ja erilaisten dokumenttien johdonmukainen analysointi (Hirsjärvi - Remes - Sajavaara 2009, 164). Kvalitatiivisen tutkimuksen aineisto on laadullista. Tällä tarkoitetaan sitä, että se perustuu ei-numeraaliseen aineistoon, kuten puheisiin ja teksteihin. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa hankitaan numeraalista aineistoa. Siinä käytetään kvalitatiivisen tutkimuksen tavoin tiedonkeruumenetelmänä haastattelua. Erona kuitenkin on se, että esitettävät kysymykset ovat valmiita, strukturoituja tai avoimia kysymyksiä. Pyrkimyksenä kvantitatiivisessa tutkimuksessa on saada tiedonkeruumenetelmällä selville ilmiöön liittyvien ominaisuuksien tai yhteyksien esiintymistiheydet (Kananen 2008, 11).

2.1 Kvantitatiivinen tutkimus opinnäytetyössä

Kvantitatiivisen tutkimuksen kautta saadaan selvitettyä sellaisia kysymyksiä, jotka liittyvät sekä lukumääriin että prosenttiosuuksiin. Kvantitatiivista tutkimusta tehdessä edellytyk-

senä on se, että otos on edustava ja riittävän suuri. Usein aineiston keräämisessä hyödynnetään standardoituja tutkimuslomakkeita, joissa on valmiit vastausvaihtoehdot. Kvantitatiivisessa eli määrällisessä tutkimuksessa on tapana kuvata asioita numeeristen suureiden avulla. Lisäksi selvitetään riippuvuuksia eri asioiden välillä tai muutoksia, jotka ovat tapahtuneet tutkittavassa ilmiössä. Kvantitatiivisella tutkimuksella on mahdollista saada kartoitettua olemassa oleva tilanne, muttei voida selvittää asioiden syitä riittävällä tasolla (Heikkilä 2014. Luettavissa: <http://www.tilastollinentutkimus.fi/1.TUTKIMUS-TUKI/KvantitatiivinenTutkimus.pdf>. Luettu 22.4.2019).

Kuviot, kuten pylväsdiagrammit, ovat visuaalinen tapa ilmiöiden havainnollistamisessa. Kuvioilla pyritään helpottamaan sen informaation hahmottamista, joka tutkimuksen kannalta on oleellista. Kuvioilla voidaan tarkastella yhtä tai kahta muuttujaa. Tässä tutkimuksessa pylväsdiagrammien avulla tarkastellaan haltuun saatua omaisuutta, asetettuja tavoitteita ja juttumäärää yhteen muuttujaan perehtymällä. Kahta muuttujaa tässä tutkimuksessa tarkastellaan silloin, kun on laadittu vierekkäiset pylväsdiagrammit: toinen kuvaa tavoitetta ja toinen haltuun saatua omaisuutta.

Tarkasteltaessa yhden muuttujan arvojen jakautumista, ollaan kiinnostuneita jakauman sijainnin ja hajonnan kuvaamisesta. Sen sijaan tarkasteltaessa kahta muuttujaa halutaan tietää se, onko muuttujien välillä keskinäistä riippuvuutta (Luettavissa: <https://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kuviot/kuviot.html>. Luettu 22.4.2019).

Tässä opinnäytetyössä on perusteltua hyödyntää sekä kvantitatiivista eli määrällistä tutkimusta, että kvalitatiivista eli laadullista tutkimusta. Kvantitatiivisen tutkimuksen avulla on selvitetty olemassa oleva tilanne haltuun saadun omaisuuden, asetettujen tavoitteiden sekä talousrikosjuttujen määrien suhteen vuosina 2010 – 2017. Poliisin tilastopalvelusta, eli PolStat -järjestelmästä, sain sähköpostitse sekä laitoskohtaiset luvut, että kaikkien yksiköiden luvut yhteensä. Tätä saatua dataa analysoin valtakunnan tasolla ja tein pylväsdiagrammit. Dataa analysoimalla saadaan selvitettyä vallitseva tilanne, muttei voida syvällisesti selvittää vallitsevan tilanteen taustalla vaikuttavia syitä. Tämän vuoksi tutkimuksessa tarvitaan myös kvalitatiivista tutkimusta, jotta saadaan selvitettyä riittävällä tasolla asioiden taustalla vaikuttavat tekijät.

2.2 Kvalitatiivinen tutkimus opinnäytetyössä

Kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen tavoitteena on ymmärtää sitä, mistä ilmiössä oikein on kyse, ja se tarjoaa mahdollisuuden hyvään kuvaukseen ilmiöstä. Laadullisella tutkimuksella ei pyritä tekemään yleistyksiä, kuten kvantitatiivisella tutkimuksella. Laadullisessa tutkimuksessa on mahdotonta laatia sellaisia kysymyksiä, jotka ovat yksityiskohtaisia (Kananen 2014, 16-17).

Laadullisessa tutkimuksessa tiedonkeruumenetelmät voidaan jakaa sekundäärisiin ja primäärisiin. Sekundäärisillä tiedonkeruumenetelmillä tarkoitetaan erilaisten dokumenttien, kuten kirjojen, tutkimusten ja tilastojen hyödyntämistä. Primäärisillä tiedonkeruumenetelmillä tarkoitetaan havainnointia, haastatteluja ja kyselyjä (Kananen 2014, 64). Tässä opinnäytetyössä on käytetty sekä sekundääristä että primääristä tiedonkeruumenetelmää. Primäärisistä tiedonkeruumenetelmistä opinnäytetyössä oli käytössä haastattelu. Haastattelun muotoja on olemassa useita: lomake-, teema- ja syvähaastattelu. Osallistujia määrän mukaan haastattelut voidaan luokitella myös yksilö- ja ryhmähaastatteluiksi. Lomakehaastattelussa käytetään haastateltavalle esitettäviä yksityiskohtaisia kysymyksiä. Teemahaastattelussa on teemoja eli aiheita, joista haastateltavan kanssa keskustellaan. Syvähaastattelussa puolestaan on vain pelkästään aihe, josta keskustellaan haastateltavan kanssa (Kananen 2014, 70-71).

Opinnäytetyössäni on käytetty teemahaastattelua. Teemahaastattelua hyödynnetään silloin, kun ilmiötä ei tunneta, ja halutaan saada kohteesta ymmärrys. Teemahaastattelu edellyttää sekä tutkijan että haastateltavan läsnä olemista fyysisesti. Keskustelussa tutkijalla on pyrkimys saada ilmiö haltuunsa ja sillä tavoin parantaa ymmärrystään haastateltavan kautta. Keskustelussa edetään haastateltavan ehdoilla ja hän kertoo aiheeseen liittyen tutkittavasta ilmiöstä. Tutkijan tehtävänä on tarpeen mukaan tehdä tarkentavia kysymyksiä ja huolehtia siitä, että keskustelussa pysytään aihealueessa, eikä kerronta karkaa sivuraiteille. Teemahaastattelussa on mahdollista tehdä myös useampi haastattelu. Useampi haastattelu mahdollistaa sen, että ensimmäisen haastattelun analysoinnin jälkeen pintaan nousseet uudet kysymykset saadaan käytyä läpi haastateltavan kanssa. Uusilla haastattelukierroksilla aihepiirejä on mahdollista syventää entisestään (Kananen 2014, 76-77).

Parhaat kehitysehdotukset tulevat sellaisilta tahoilta, jotka työskentelevät tiiviisti tutkittavan aihepiirin parissa ja ovat perehtyneet asiaan. Siksi päädyin numeerisen tilastotiedon lisäksi sisällyttämään opinnäytetyöhöni alan ammattilaisten näkemyksiä ja kehitysehdotuksia. Koin parhaaksi vaihtoehdoksi haastatella talousrikostutkinnan parissa työskenteleviä henkilökohtaisesti kasvotusten ja antaa heidän kertoa omia mielipiteitään asiasta oman asiantuntijuutensa perusteella.

Oman opinnäytetyöni aiheen puolesta riittää, että haastateltavia henkilöitä haastateltiin vain kertaalleen. Haastateltaviksi henkilöiksi valitsin Varsinais-Suomen alueelta talousrikostorjunnan parissa työskentelevän tutkinnanjohtajan ja rikoshyödyn jäljittäjän, sekä Kaakkois-Suomen alueelta tutkinnanjohtajan ja tutkijan. Teemahaastattelun pääaiheiksi valitsin seuraavat:

- Asetettujen tavoitteiden realistisuus.
- Syyt, miksi talousrikoksista takaisin saadun rikoshyödyn euromääräisiin tavoitteisiin ei ole päästy vuosina 2015 – 2017.
- Kehitysehdotukset, kuinka talousrikoksista takaisin saadun rikoshyödyn euromäärä saataisiin nousemaan ja saavutettaisiin asetetut tavoitteet.
- Tekijät, jotka saattavat vaikuttaa siihen, ettei tulevaisuudessakaan saavuteta asetettuja tavoitteita.

Teemahaastattelussa on määritelty vain ne aihealueet, joista voidaan vapaasti keskustella haastattelussa. Ei ollut tarkoituksenmukaista tehdä yksityiskohtaista kysymyslomaketta, vaan antaa haastateltavan tuoda omat ajatuksensa esille käsillä olevasta aihepiiristä.

2.3 Haastattelujen kulku

Teemahaastattelujen kautta oli tarkoitus saada vastaus tutkimuskysymykseen: Kuinka talousrikostutkinnan tulos rikoshyödyllä mitattuna saataisiin vuosittain tavoitteen mukaiseksi? Lisäksi teemahaastattelujen kautta etsittiin vastausta opinnäytetyön toiseen alakysymykseen: Mitkä tekijät vaikuttavat talousrikoksista saatavan rikoshyödyn takaisin saantiin?

Ennen haastattelujen tekemistä laadin kysymyslomakkeet. Kysymyksiä tutkimuslomakkeelle en tarkoituksella laittanut kuin neljä. Vältin haastatteluissa liian täsmällistä kysymyksenasettelua ja toivoin, että haastateltava käsittelee näitä neljää kysymystä. Nämä neljä kysymystä olivat keskenään samankaltaisia ja samaa aihetta käsitteleviä, koska halusin haastateltavien pohtivan aihetta monesta eri näkökulmasta mahdollisimman monipuolisesti. Lisäksi esitin haastattelussa täydentäviä kysymyksiä, jotka liittyivät resursseihin ja viranomaisyhteistyöhön.

Haastatelluille esitetyt kysymykset olivat seuraavat:

- Asetettujen tavoitteiden realistisuus ja mihin asetetut tavoitteet perustuvat?
- Syyt, miksi talousrikoksista takaisin saadun rikoshyödyn euromääräisiin tavoitteisiin ei ole päästy vuosina 2015 – 2017?
- Kehitysehdotukset, kuinka talousrikoksista takaisin saadun rikoshyödyn euromäärä saataisiin nousemaan ja saavutettaisiin asetetut tavoitteet?
- Tekijät, jotka saattavat vaikuttaa siihen, ettei tulevaisuudessakaan saavuteta asetettuja tavoitteita?

Lisäksi esitin haastattelutilanteessa kysymyksen siitä, ovatko resurssit riittävät. Toisena lisäkysymyksenä kysyin, onko viranomaisyhteistyö toimivaa.

Haastattelujen kesto riippui pitkälti siitä, minkälainen haastateltava oli persoonaltaan. Toiset haastateltavat vastasivat hyvinkin lyhyesti, vaikka yritin kannustaa heitä vapaaseen kerrotaan. Toiset sen sijaan kertoivat oma-aloitteisesti laajastikin aihepiiriin liittyen. Yksi haastateltavista kertoi etukäteen sähköpostitse haastattelua sopiessani, ettei haluaisi haastattelua suoritettavan kasvotusten ja siten, että haastattelu nauhoitettaisiin. Hänen kohdallaan sovittiin, että annan hänelle henkilökohtaisesti kasvotusten kysymyslomakkeen ja hän vastasi minulle kysymyksiin sähköpostitse.

Valitsin haastateltavat heidän työtehtäviensä perusteella. Haastattelin kahta talousrikostutinnan parissa työskentelevää tutkinnanjohtajaa, yhtä rikoshyödyn jäljittäjää, sekä yhtä talousrikostutkijaa. Opinnäytetyössä ei keskitytä alueellisiin eroihin, mutta tarkoituksellisesti

valitsin haastateltavat niin, etteivät he kaikki työskentele samalla paikkakunnalla. Haastatelluista toinen tutkinnanjohtaja ja rikoshyödyn jäljittäjä työskentelevät Varsinais-Suomessa. Toinen haastateltu tutkinnanjohtaja ja talousrikostutkija työskentelevät Kaakkois-Suomessa.

Teemahaastattelujen perusteella ei ole tarkoitus tehdä yleistyksiä, koska haastateltavien lukumäärä oli pieni. Tätä opinnäytetyötä varten haastateltiin neljää henkilöä. Haastatelluilla oli kuitenkin pitkälti samankaltaisia vastauksia keskenään. Haastattelut nauhoitettiin luokun ottamatta yhtä haastattelua, jossa haastateltava henkilö halusi vastata kysymyksiin kirjallisesti. Nauhoitetut haastattelut kirjoitin tekstimuotoon, eli litteroin ne. Litteroidusta tekstistä otin opinnäytetyöhön suoria lainauksia ja vastauksia teemahaastattelun aihealueiden kysymyksiin. Teemoittelin siis vastaukset, eli purin saadut haastatteluvastaukset eri aihealueiden alle. Myös yhden haastateltavan kirjalliset vastaukset teemoittelin. Haastattelut kestivät 20 minuutista 45 minuuttiin. Haastatellut saivat lukea analysoidut haastatteluvastaukset tarkistaakseen oman anonymiteetin ja hyväksyivät omat analysoidut vastauksensa, sekä opinnäytetyöhön poimitut suorat lainauksensa.

3 RIKOSHYÖDYN JÄLJITTÄMINEN

3.1 Rikoshyödyn jäljittäminen ja poisottaminen

Rikoshyödyn jäljittämisellä tarkoitetaan käytännössä viranomaisen toimivallan käyttämistä, jotta saadaan määritettyä rikoksella saatu taloudellinen hyöty, jäljitettyä ja poisotettua hyöty vahingonkorvauksen tai konfiskaation turvaamiseksi, taikka rikoksella viedyn esineen hallinnan palauttamiseksi. Rikoshyödyn jäljittämisen tavoitteet on määritelty esitutkintalaissa (Kriminalistiikan kurssi Jukka Korkiatupa 5.10.2012). Esitutkintalain (22.7.2011/805) 1 luvun 2 §:n 2. kohdassa kiteytyy rikoshyödyn jäljittämisen tavoitteet: eli selvittää 2) *mahdollisuudet rikoksella saadun omaisuuden palauttamiseksi ja rikoksen johdosta tuomittavan menettämisseuraamuksen tai asianomistajalle tulevan vahingonkorvauksen täytäntöönpanemiseksi.*

Esitutkintalain (22.7.2011/805) 1 luvun 2 §:ssä on säädetty esitutkinnassa selvitettävistä asioista ja edellä mainitun perusteella rikoshyödyn jäljittämisen tavoitteet ovat löydettävissä tuosta pykälästä. Rikoshyödyn jäljitys kuuluukin osaksi esitutkintaa. Rikoshyödyn

jäljittäminen toteutetaan ennen niin sanottua näkyvässä olevaa tutkintaa: jäljitustoimenpiteillä on oleellinen merkitys, kun valitaan pakkokeinoja, sekä muita esitutkintatoimenpiteitä. Esitutkinnan tehokkuuden vuoksi tulee suunnitella hyvin esimerkiksi henkilöstöressurit sekä aikataulus. Tehokkaasti sujuva viranomaisyhteistyö on hyvin toimivan esitutkinnan ohella merkityksellinen asia rikoshyödyn jäljittämisessä. Rikoshyödyn jäljittämissuunnitelmissa keskitetään sellaisiin rikosjuttuihin, joissa tekijöillä on ollut pyrkimyksenä saada niin suuri taloudellinen hyöty kuin vain mahdollista. Lisäksi jäljitustoimet kohdennetaan niihin rikosjuttuihin, joissa vaikuttavana tekijänä on organisoitu ja järjestäytynyt toiminta. Myös sellaisissa rikoksissa, joissa asianomistajalle on aiheutettu erittäin huomattava vahinko, laitetaan resursseja kiinni rikoshyödyn jäljittämiseen enemmän kuin vähäisemmän rikoksen ollessa kyseessä (RIHY -käsikirja, 4).

Rikoshyödyn jäljittäminen ja poisottaminen on jaettavissa kolmeen eri vaiheeseen, joita ovat määrittely, jäljittäminen ja poisottaminen. Ennen rikoshyödyn jäljitustoimenpiteitä on määriteltävä, onko epäillyllä teolla mahdollisesti saatu menetettäväksi tuomittavaa hyötyä, viety esine taikka omaisuus, tai onko epäillyllä teolla aiheutettu varallisuusvahinkoa, josta saattaa seurauksena olla yksityisoikeudellinen korvausvaade. Niin sanotussa määrittelyvaiheessa ennen jäljitustoimia, tulee myös määrittellä ne kohdehenkilöt, joihin jäljitustoimenpiteet kohdistetaan. Lisäksi arvioidaan mahdollisesti kyseeseen tulevan yksityisoikeudellisen vaateen perusteiden olemassaolo. Kun edellä mainitut asiat on saatu määriteltyä, tulee kyseeseen etsiminen ja jäljittäminen: takavarikkoon taikka vakuustakavarikkoon sopivaa varallisuutta tai rikoksella vietyä omaisuutta etsitään ja jäljitetään. Etsimisen ja jäljittämisen jälkeen seuraa ottaminen poliisin haltuun: rikoksella viety omaisuus tai kohteena olevan henkilön varallisuutta otetaan haltuun.

Pakkokeinolain (22.07.2011/806) 8 luvussa on säädetty sekä paikkaan että henkilöön kohdistuvista etsinnöistä. Nämä pakkokeinot ovat oleellisimmat rikoshyödyn jäljitysvaiheessa. Sen sijaan rikoshyödyn poisottamiseksi useimmiten kyseeseen tulevat takavarikko, josta on säädetty pakkokeinolain 7 luvussa, tai vakuustakavarikko, josta puolestaan on säädetty pakkokeinolain 6 luvussa (RIHY -käsikirja, 4).

Pohdittaessa käsitettä rikoshyödyn jäljittäminen, tulisi erottaa toisistaan rikoshyödyn jäljittäminen sekä vaativa rikoshyödyn jäljittäminen. Rikoshyödyn jäljittäminen koskee kaikkea poliisitoimintaa. Sen sijaan vaativaa rikoshyödyn jäljittämistä tekevät rihy -ryhmät. Rihy -ryhmä tarkoittaa rikoshyödyn jäljitustoimintaa tekeviä ryhmiä. Ryhmissä työskentelevät

niin poliisin, Ulosoton kuin Verohallinnonkin edustajat. Vaativa rikoshyödyn jäljittäminen edellyttää viranomaisyhteistyötä sekä erityisosaamista (Poliisin ylijohdon julkaisusarja 6/2008, 30).

3.2 Viranomaisen velvollisuudet rikoshyödyn jäljittämiseen

Esitutkintalain (22.7.2011/805) 1 luvun 2 § edellyttää esitutkintaviranomaista tekemään selvitystyötä. Selvitystyö tarkoittaa sitä, että esitutkintaviranomaisella on velvollisuus selvittää, minkälaisia mahdollisuuksia on palauttaa rikoksella saatu omaisuus, sekä tehdyn rikoksen johdosta tuomittavan menettämisseuraamuksen tai rikoksen asianomistajalle tulevan vahingonkorvauksen täytäntöön panemiseksi. Esitutkintaviranomaiselta siis edellytetään toimia, joilla kyetään selvittämään mahdollisuudet rikoksella saadun hyödyn konkreettiseen jäljittämiseen ja poisottamiseen esitutkintavaiheessa (POL-2017-6205 ja RIHY - käsikirja, 3).

Esitutkintakynnyksen ylityttyä, on poliisilla esitutkintalain (22.7.2011/805) 1 luvun 2 §:n perusteella velvollisuus selvittää rikoshyödyn jäljittämisen ja pois ottamisen mahdollisuudet siihen asti, kunnes juttu on siirtynyt syyttäjälle (POL-2017-6205).

Jutun siirryttyä syyteharkintaan, voidaan rikoshyödyn jäljittämistä ja poisottamis -toimia edelleen jatkaa. Tällaisessa tilanteessa huomioitavaa on toimivallan siirtyminen syyttäjän ja poliisin sekä ulosottoviranomaisen ja poliisin välillä. Esitutkintalain (22.7.2011/805) 5 luvun 2 §:ssä on säädetty siitä, että jutun siirryttyä syyttäjälle esitutkinnan päättymisen jälkeen, syyttäjällä on päätösvalta. Sen jälkeen, kun juttu on siirretty syyteharkintaan, on mahdollista jatkaa kesken jäänyttä rikoshyödyn jäljittämistä ja pois ottamista lisätutkintana. Lisätutkintaan liittyvistä asioista tulee aina sopia syyttäjän kanssa. On myös mahdollista, että syyttäjä pyytää tekemään lisätutkintaa rikoshyödyn jäljittämiseksi ja pois ottamiseksi syyteharkinnan ja syytteen käsittelyn aikana.

Pakkokeinolain (22.07.2011/806) 7 luvun 8 §:n perusteella kiireellisissä tapauksissa poliisilla on oikeus ilman erillistä määräystä haltuunottaa esine, omaisuus taikka asiakirja takavarikkoa tai jäljentämistä varten. Esitutkinnan ollessa käynnissä pidättämiseen oikeutettu poliisi päättää takavarikko- ja jäljentämistoimista. Jutun syyttäjä tai päivystävä syyttäjä päättää edellä mainituista toimista silloin, kun esitutkinta on jo päättynyt (POL-2017-6205).

4 MENETTÄMISSEURAAMUKSET

4.1 Menettämisseuraamuksen käsite

Menettämisseuraamuksesta käytetään myös nimitystä rikosoikeudellinen konfiskaatio (Rautio 2006, 8). Menettämisseuraamuksella eli konfiskaatiolla tarkoitetaan yleensä sitä, kun omaisuus menetetään korvauksetta valtiolle rikoksen johdosta. Konfiskaatio on siis rikoksen julkisoikeudellinen seuraamus. Kyseessä ei ole rangaistus vaan turvaamistoimi. Konfiskaatiolla pyritään ehkäisemään rikosten tekemistä tai estämään rikoksesta hyötyminen (HE 4/2016 vp).

Menettämiseen tuomitaan rikoksentekijä, joka on hyötynyt rikoksesta. Menettämiseen voidaan myös tuomita osallinen tai se, jonka hyväksi tai jonka puolesta rikos on tehty. Konfiskaatiovaatimus on mahdollista kohdistaa vilpittömässä mielessä olleeseen tahoan, joka on hyötynyt rikoksesta. Rikoshiödyn valtiolle tuomitsemisen edellytykseksi ei vaadita, että se, jonka hyväksi rikos tehdään, millään tavalla tietää rikoksesta tai kyseisen rikoksentekijästä. Olennaista on se, että hän hyötyy tosiasiallisesti kyseisestä rikollisesta teosta (KKO 2014:73). Rikoshiödyn menettämässä säännellään Rikoslain luvussa 10 (Korkka 2015, 18).

Rikoslain (24.07.1998/563) 10 luvun 1 § mukaan edellytyksenä sille, että voidaan määrätä menettämisseuraamus, on laissa rangaistavaksi säädetty teko, eli toisin sanoen rikos. Menettämisseuraamus voidaan määrätä silloinkin, kun rikoksesta tuomitsemiseen esitetään riittävä näyttö, mutta rikoksen tekijää ei saada selville tai häntä vastaan ei nosteta syytettä tai tuomita rangaistukseen (Rikoslaki 10:1 §).

4.2 Hyödyn menettäminen

Rikoslain (24.07.1998/563) 10 luvun 2 §:ssä on säädetty hyödyn menettämisestä. Sen mukaan valtiolle tuomitaan menetetyksi rikoksen tuottama hyöty, joka voi olla:

- 1) rikoksen kautta välittömästi saatu omaisuus
- 2) kohdassa 1. mainitun rikoksen kautta välittömästi saadun omaisuuden sijaan tullut omaisuus
- 3) ja 2. kohdassa mainitun omaisuuden tuotto
- 4) 1.-3. kohdassa mainitun omaisuuden sekä tuoton arvo
- 5) rikoksen kautta saadun säästön arvo.

Mikäli hyödyn määrää ei ole mahdollista saada selville, tulee hyöty arvioida siten, että huomioidaan sekä rikoksen laatu että rikollisen toiminnan laajuus, mutta myös muut olosuhteet vaikuttavat arvioon.

Menettämisseuraamukseen tuomittava on rikoksen kautta hyötynyt tekijä, rikoksen osallinen, taikka se, jonka puolesta tai hyväksi kyseinen rikos on tehty. On mahdollista, että menettämisseuraamukseen tuomitaan myös se, jolle menettämisseuraamuksen tai korvausvelvollisuuden välttämiseksi on siirtynyt rikoksen tuottama hyöty taikka muu omaisuus, mikäli tämä on ollut tietoinen siitä, että omaisuuden siirtämisen tarkoitus on ollut välttyä menettämisseuraamukselta tai korvausvelvollisuudelta. Myös se riittää, että tällä on ollut perusteltu syy epäillä siirron johtuvan tarkoitukselta välttyä menettämisseuraamukselta tai korvausvelvollisuudelta, tai tämä on saanut kyseisen omaisuuden lahjana tai muutoin vastikkeetta. Edellä mainituissa tilanteissa on mahdollista, että menetetyksi tuomitaan siirretty omaisuus siltä osin kuin se on tai vastaa rikoksen kautta saatua hyötyä taikka tällaisen omaisuuden arvo. Mikäli samaa taloudellista hyötyä koskevaan menettämisseuraamukseen tuomitaan sekä rikoksesta hyötynyt tekijä tai osallinen tai se, jonka edun vuoksi rikos on tehty, että vilpillisessä mielessä rikoksen kautta saadun hyödyn vastaanottanut taho, vastaavat nämä tuomiosta yhteisvastuullisesti.

Siltä osin kuin hyöty on palautettu, tuomittu taikka tuomitaan suoritettavaksi loukatulle edunpalautuksena tai vahingonkorvauksena, ei hyötyä tuomita menetetyksi. Mikäli ei ole esitetty korvaus- tai edunpalautusvaatimusta tai vaatimusasia on ilman ratkaisua siinä vaiheessa, kun menettämiskaateesta annetaan ratkaisu, on menettämisseuraamus tuomittava (Rikoslaki 10 luku, 2 §).

Menettämisseuraamuksella pyritään tekemään rikos kannattamattomaksi. Tarkoituksena on myös saavuttaa alkuperäinen tila ottamalla rikoksesta hyötyneeltä taholta pois hänen saamansa hyöty, jonka rikos on tuottanut (Korkka 2015, 41).

4.3 Laajennettu hyödyn menettäminen

Laajennettu hyödyn menettäminen, eli laajennettu hyötykonfiskaatio, tulee kyseeseen silloin, kun rikoksilla tavoitellaan huomattavaa taloudellista hyötyä, rikollinen toiminta on suunniteltua, ja se tapahtuu organisoidusti rikollisjärjestön kautta. Laajennettua hyödyn menettämistä sovelletaan ainoastaan törkeään rikollisuuteen (HE 80/2000 vp, 13).

Laajennetun hyödyn menettämisen merkityksellisyys on siinä, että se mahdollistaa puuttumisen rikoksella saatuihin huomattaviin taloudellisiin hyötyihin. Laajennettu hyötykonfiskaatio koskee siis rikoksia, jotka suuntautuvat taloudellisiin intresseihin. Edellä mainitusta syystä soveltamisalan ulkopuolelle onkin suljettu esimerkiksi henkeen ja terveyteen kohdistuvat rikokset. (HE 80/2000 vp, 13).

Tehokkaan laajennetun hyödyn menettämisen edellytyksenä on se, että seuraamus on mahdollista kohdistaa muihinkin, eikä pelkästään rikoksentekijään. Tosiasiallisena päätöksentekijänä hyödyn käyttämisestä toimii kuitenkin rikoksentekijä, ja hänellä on luottamus siihen, että hyödyn käyttäminen on hänen päätösvallassaan. Henkilöitä, joille hyöty mielellään siirretään, ovat luonnollisen henkilön läheisiä, erityisesti läheiset sukulaiset. Vastavänlaisessä asemassa ovat yritykset, joissa rikoksentekijällä päätösvalta on hänellä itsellään, tai päätösvalta on hänen läheistensä kanssa. Laajennettu hyödyn menettäminen voidaan siis kohdistaa läheisiinkin, kun hyöty on siirretty. Lisäksi laajennettu hyötykonfiskaatio voidaan kohdistaa siihen tahoon, jonka hyväksi tai puolesta rikoksentekijä on toiminut (HE 80/2000 vp, 14).

Laajennettua hyödyn menettämistä ei ole mahdollista soveltaa silloin, kun yrityksen toiminta on pääasiallisesti laillista toimintaa (HE 80/2000 vp, 15).

4.4 Menettämisseuraamusasian käsittely

Menettämisseuraamusta koskeva asia käsitellään sen syytteen yhteydessä, jossa tarkoitettuun rikokseen menettämiskaatus perustuu. On myös mahdollista, että menettämisseuraamusta koskeva asia käsitellään erikseen (Rikoslaki 10 luku 9 §).

Hyödyn tai esineen tai omaisuuden arvon ollessa vähäinen, voidaan menettämisseuraamus jättää tuomitsematta. Menettämisseuraamus voidaan jättää tuomitsematta myös siinä tilanteessa, että tekijää ei tuomita rangaistukseen jonkin lainkohdan nojalla. Kolmantena perusteena menettämisseuraamukseen tuomitsematta jättämiselle voi olla se, että erinäiset tekijät ja olosuhteet huomioiden menettämisseuraamuksen tuomitseminen olisi kohtuutonta (Rikoslaki 10 luku 10 §).

5 HALTUUN SAATU OMAISUUS TALOUSRIKOSJUTUISSA JA ASE- TETUT TAVOITTEET

5.1 Haltuun saatu omaisuus

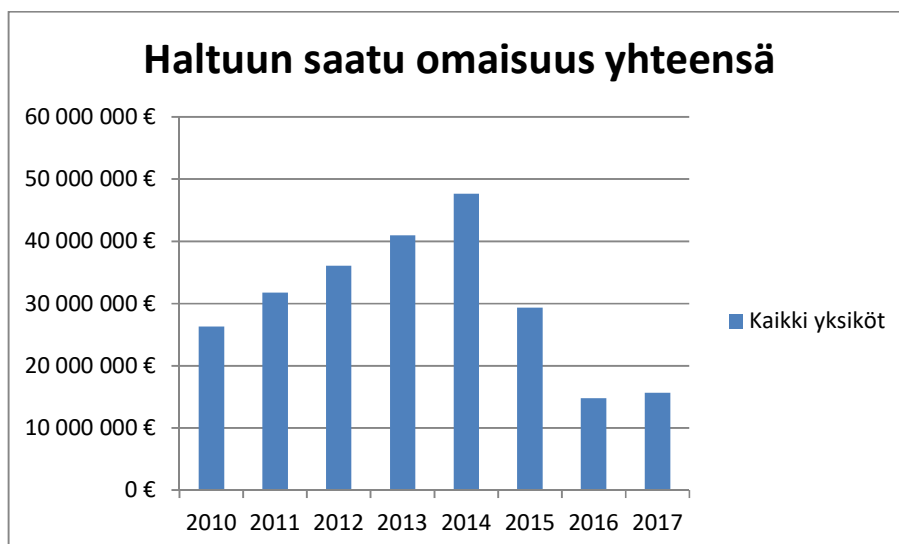
Opinnäytetyön yhtenä tavoitteena on selvittää valtakunnallisesti haltuun saadun omaisuuden euromäärää talousrikosjutuissa vuosina 2015 – 2017. Sain tarvittavan tilaston pyytämällä sen sähköpostitse 9.5.2018 Poliisin tilastopalvelusta, eli PolStat-järjestelmästä. Tilastotiedosta halusin nähdä, millainen vaihtelu haltuun saadun omaisuuden euromäärässä on vuosittain ollut ja millaista kehitys sen suhteen on siis ollut. Opinnäytetyö keskittyy pääasiassa käsittelemään vuosia 2015 – 2017, mutta Poliisin tilastopalvelusta sain tilastot, joista näkyy lisäksi myös vuosien 2010 – 2014 tilanne. PolStat-tiimin lähettämässä Excel-taulukossa on eritelty vuosittain ja yksiköittäin haltuun saadun omaisuuden määrät (Taulukko 1.).

Haltuun saatu omaisuus	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Keskusrikospoliisi	4 697 207	10 998 657	15 870 729	9 687 265	17 934 228	8 971 481	1 688 948	678 765
Helsinki	7 932 045	3 057 766	4 251 655	10 877 044	6 285 990	4 414 423	2 106 926	1 117 861
Itä-Uusimaa	3 447 208	2 864 693	1 294 208	1 589 678	5 568 478	927 881	2 018 025	1 411 239
Kaakkois-Suomi	59 168	766 892	1 193 892	346 629	1 090 925	168 153	821 431	232 111
Länsi-Uusimaa	324 864	1 676 044	1 319 700	7 049 055	883 525	1 394 322	837 713	1 074 268
Häme	2 742 833	3 777 938	592 156	1 384 101	1 513 456	1 759 707	504 628	1 831 240
Sisä-Suomi	3 534 315	1 556 386	2 618 556	3 773 398	5 346 855	2 400 682	2 333 361	2 836 179
Pohjanmaa	207 730	1 527 876	739 117	1 059 227	741 500	1 008 140	743 500	1 326 102
Lounais-Suomi	2 493 911	2 454 953	3 514 879	2 338 443	5 629 191	5 170 023	1 256 721	2 700 404
Itä-Suomi	152 666	1 183 873	213 722	112 398	1 664 772	1 591 895	1 314 989	1 541 747
Oulu	589 919	1 054 510	4 006 496	890 555	525 426	1 004 850	794 020	577 395
Lappi	124 275	869 605	459 227	1 860 000	503 264	553 698	363 701	351 713
Kaikki yksiköt	26 306 141	31 789 194	36 074 339	40 967 793	47 687 610	29 365 254	14 783 963	15 679 023

Taulukko 1. Talousrikosjutuissa euromääräinen haltuun saatu omaisuus vuosittain (lähde Poliisin tilastopalvelu).

Poliisin tilastopalvelusta saadun Excel-taulukon perusteella laadin pylväsdiagrammin.

Muuttamalla numeerista dataa pylväsdiagrammin muotoon, on helpompi havaita erot haltuun saadun omaisuuden euromäärissä vuositasolla (Taulukko 2.). Kehitystä tutkitaan tässä opinnäytetyössä lähinnä kaikkien yksiköiden tasolla, eikä ole tarpeellista keskittyä eroihin eri yksiköiden välillä.

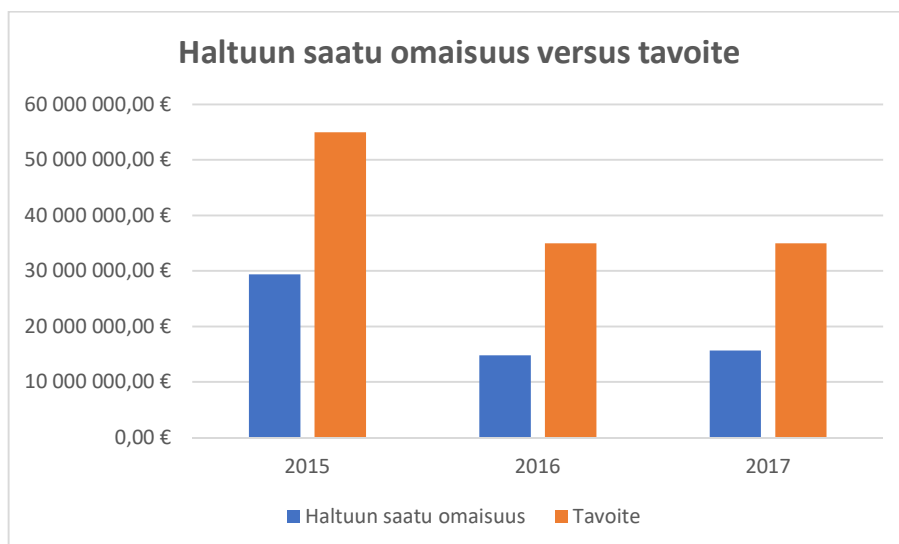

Taulukko 2. Talousrikosjutuissa euromääräinen haltuun saatu omaisuus vuosittain pylväsdiagrammina.

Taulukon 2. perusteella voi havaita, että talousrikosjutuissa haltuun saatu omaisuus kaikkien yksiköiden tasolla on kasvanut tasaisesti vuodesta 2010 vuoteen 2014 asti. Vuoden 2014 ja vuoden 2015 välillä sen sijaan on merkittävä ero. Haltuun saadun omaisuuden määrässä tapahtui vuosien 2014 ja 2015 välillä huomattava lasku, joka on lähes 40 % ja euromäärässä kyseinen luku on lähemmäs 20 miljoonaa euroa. Vuodesta 2015 luku jälleen laski verrattuna vuoteen 2016. Tällöin laskua oli noin 15 miljoonaa euroa, eli noin 50 %. Vuoden 2016 ja vuoden 2017 välillä on haltuun saadun omaisuuden euromäärässä tapahtunut hienoinen nousu: noin 900 000 euroa, joka on noin 6 %.

5.2 Asetetut tavoitteet

Verrattaessa valtakunnallisesti haltuun saadun omaisuuden määrää asetettuihin euromääräisiin tavoitteisiin, voidaan todeta, että tavoitteista on vuosina 2015, 2016 ja 2017 jääty huomattavasti.

Taulukko 3. Haltuun saatu omaisuus ja Sisäministeriön ja Poliisihallituksen välisessä tulossopimuksessa määritelty tavoite nettona (lähde Poliisin tilastopalvelu ja Poliisihallituksen tilinpäätökset vuosilta 2015 – 2017).

Poliisihallitus on Tulostavoiteasiakirjassa 2018 asettanut vuodelle 2018 tavoitteeksi takaisin saadun rikoshyödyn talousrikoksissa 15 miljoonaa euroa. Vuosille 2019 – 2022 tavoitteeksi on asetettu 20 miljoonaa euroa (Poliisihallitus, Tulostavoiteasiakirja 2018).

6 ILMOITETUT TALOUSRIKOSJUTUT

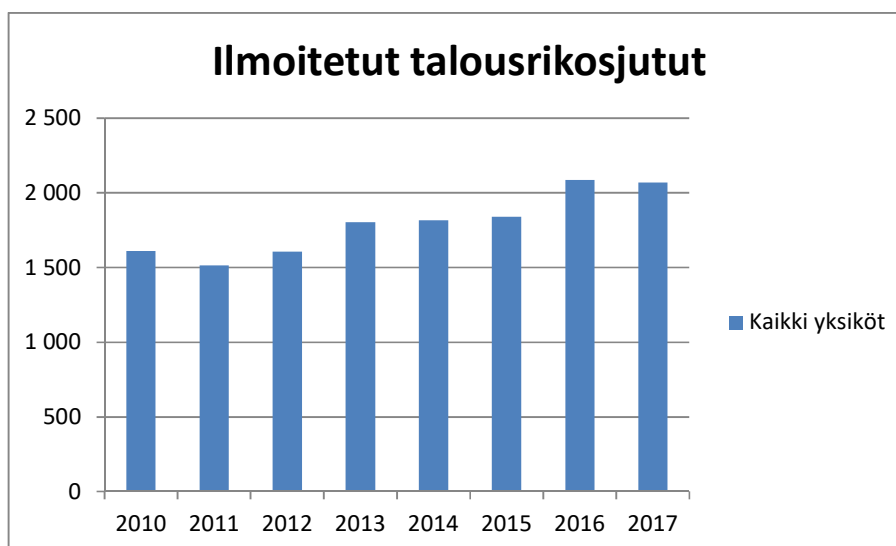
6.1 Talousrikosjuttujen määrä 2010 – 2017

Taustatiedoksi opinnäytetyötäni varten hankin Poliisin tilastopalvelusta sähköpostitse 26.6.2018 myös tiedon siitä, kuinka paljon ilmoitettuja talousrikosjuttuja on ollut vuosina 2010 – 2017 (Taulukko 3.). Hankin tämän datan, jotta pystyin vertaamaan ilmoitettujen talousrikosjuttujen kappalemääriä suhteessa haltuun saadun omaisuuden määriin vuosina 2010 – 2017.

Ilmoitetut talousrikosjutut	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Keskusrikospoliisi	154	157	145	107	118	107	86	46
Helsinki	289	217	269	403	372	332	436	460
Itä-Uusimaa	103	127	161	195	181	240	295	246
Kaakkois-Suomi	68	46	53	87	58	65	84	68
Länsi-Uusimaa	139	115	143	176	117	180	187	261
Häme	148	158	105	110	133	133	110	119
Sisä-Suomi	184	152	186	195	213	185	214	199
Pohjanmaa	110	121	138	126	162	117	157	118
Lounais-Suomi	164	186	167	167	178	182	223	231
Itä-Suomi	113	112	111	97	137	123	113	172
Oulu	93	79	82	66	102	128	138	105
Lappi	47	45	48	75	46	50	44	44
Kaikki yksiköt	1 612	1 515	1 608	1 804	1 817	1 842	2 087	2 069

Taulukko 4. Talousrikosjuttujen kappalemäärä vuosittain (lähde Poliisin tilastopalvelu).

Poliisin tilastopalvelusta saadun Excel-tilastotaulukon perusteella laadin pylväsdiagrammin. Muuttamalla numeerinen data pylväsdiagrammin muotoon, on helpompi havaita erot ilmoitettujen talousrikosjuttujen määrissä vuositasolla (Taulukko 4.). Kehitystä tutkitaan tässä opinnäytetyössä lähinnä kaikkien yksikköjen tasolla, eikä ole tarpeellista keskittyä eroihin eri yksiköiden välillä.

Taulukko 5. Talousrikosjuttujen kappalemäärä vuosittain pylväsdiagrammina.

Taulukon 5. perusteella voidaan karkeasti sanoa, että talousrikosjuttujen määrä on kasvanut lähes vuosittain tai pysynyt ainakin lähes samansuuruisena. Vertaamalla Taulukkoja 2. ja

5. keskenään, voidaan tehdä johtopäätös, että valtakunnallisesti haltuun saadun euromääräisen omaisuuden lasku ei selity talousrikosjuttujen määrän vähenemisellä.

7 TAUSTATEKIJÄT RIKOSHYÖDYN KEHITYKSESSÄ 2015 – 2017

7.1 Tavoitteet vuosina 2015 – 2017

Poliisihallituksen tulostavoiteasiakirjan 2015 mukaan vuonna 2015 on tavoitteena ollut parantaa talousrikollisuuden ja harmaan talouden torjunnan tuloksellisuutta käyttämällä hyödyksi kaikkia niitä torjuntamahdollisuuksia, joita vain on mahdollista hyödyntää (Poliisihallituksen tulostavoiteasiakirja 2015).

Valiokunnan lausunnon TrVL 3/2017 vp – HE 106/2017 vp mukaan Poliisihallitus on tehnyt vuonna 2016 päätöksen, jonka mukaan talousrikoksiin osoitettuja resursseja tulee käyttää vain niiden juttujen tutkintaan, jotka ovat luokiteltu talousrikoksiksi (Valiokunnan lausunto TrVL 3/2017 vp – HE 106/2017 vp).

Vuoden 2018 talousarvioesityksessä on todettu, että talousrikostorjunnassa pyritään siihen, että rikostutkinta olisi reaaliaikaista. Lisäksi pyrkimyksenä on saada vähennettyä avoimena olevien juttujen määrää ja lyhennettyä juttujen tutkinta-aikoja. Takaisin saadun rikoshyödyn määrän kasvuun pyritään aiempaa tiiviimmällä poliisi-syyttäjäsitutkintayhteistyöllä. Valiokunnan lausunnossa korostetaan myös toimintatapojen uudistamista ja viranomaisyhteistyötä, jotta asetetut tavoitteet saavutettaisiin. Valiokunta on lausunnossaan todennut, että mikäli talousrikostutkinta ei saisi lisärahoitusta vuodelle 2018, olisi tavoitteiden saavuttaminen epärealistista. Lisäksi se vaikeuttaisi muidenkin sellaisten tahojen toimintaa, jotka tekevät harmaan talouden torjuntaa (Valiokunnan lausunto TrVL3/2017 vp – HE 106/2017 vp).

7.2 Haasteet vuosina 2015 – 2017

Poliisin vuosikertomuksen 2015 mukaan rikoshyödyn takaisinsaantia ja todisteiden hankkimista hankaloitti lisääntyneet Internetin kautta ammattimaisesti toteutetut rikokset ja kansainvälisyys, sekä kasvanut virtuaalivaluuttojen käyttö. Tällaiset erityispiirteet edellyttävät vaativaa tietoverkkorikostorjuntaa ja tutkittavat jutut ovat teknisesti entistä haastavampia

juttuja, ja niissä on huomattavia rikosvahinkoja, lukuisa määrä uhreja ja joihin yhdistyy rahanpesua. Näiden juttujen tutkiminen vaatii erityistä osaamista niin teknisesti kuin taktisesti (Poliisin vuosikertomus 2015).

Poliisihallituksen tilinpäätöksen vuodelta 2015 mukaan talousrikostutkintaa kuormitti vuoden 2015 loppupuolella turvapaikanhakijoiden suuri määrä, joka satoi huomattavasti myös talousrikostutkijoiden omaa työpanosta. Edellä mainittuun peilaten Poliisihallitus itse on tyytyväinen talousrikostutkinnan valtakunnallisiin tuloksiin vuonna 2015 (Poliisihallituksen tilinpäätös 2015).

Iltalehti uutisoi 27.10.2017 seuraavasti: Alman lehtien selvitys: Talousrikostorjunnan tulos romahti viime vuonna - poliisi epäonnistui rikoshyödyn jäljittämisessä. Tässä artikkelissa kerrottiin, että Poliisihallituksen tilinpäätöksen mukaan poliisin haltuun saaman rikoshyödyn laskua selittäisi tekijöiden aiempaa parempi suojautuminen rikoshyödyn menetykseltä. Artikkeleihin oli haastateltu Poliisihallituksen poliisiylitarkastaja Heikki Lausmaata, jonka mukaan kaikissa jutuissa rikoshyötyä ei ole saatavilla: sitä ei ole olemassa tai se on saatettu viranomaisten ulottumattomiin (Luettavissa: <https://www.iltalehti.fi/kotimaa/a/201710272200490827>. Luettu 28.4.2019). Vuoden 2016 Poliisihallituksen tilinpäätöksen mukaan oleellisena syynä rikoshyödyn takaisin saadun euromäärän vähenemisessä olisi myös se, että oikeuskäytäntö on muuttunut rahanpesuun liittyvissä asioissa.

Poliisihallituksen vuoden 2016 tilinpäätöksestä ilmenee, että talousrikostutkinnasta on vuoden 2016 alussa jouduttu resursseja kohdentamaan edelleen muuhun poliisitoimintaan, mikä tilinpäätöksessä nähdään yhtenä syynä siihen, että talousrikostutkinnan valtakunnalliset tulokset huononivat jonkin verran verrattuna edelliseen vuoteen (Poliisihallituksen tilinpäätös 2016).

Valiokunnan lausunnossa, joka käsittelee hallituksen esitystä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2018, on käyty läpi talousrikostorjunnan nykytilaa. Lausunnon mukaan talousrikostutkinnassa on laitettu etusijalle yli 24 kk vanhojen juttujen tutkiminen. Tämä on vaikuttanut siihen, että takaisin saadun rikoshyödyn määrä on ollut pienempi. Samaan aikaan avointen talousrikosasioiden lukumäärä on kasvanut ja panostettaessa vanhojen juttujen tutkimiseen, on reaaliaikaisten juttujen aloittamisajankohtaa jouduttu siirtämään. Poliisin mukaan vuosina 2014 – 2016 on oltu siinä tilanteessa, että on jouduttu päättämään, kohdennetaanko resurssit takaisinsaatavan rikoshyödyn määrän maksimointiin, vai onko

tavoitteena puolestaan mahdollisimman suuri määrä päätettyjä juttuja. Kun vanhojen juttujen tutkinta alkaa, ei rikoshyötyä yleensä enää ole saatavissa: se on ehditty joko kätkeä tai hävittää. Se, saadaanko rikoshyötyä takaisin vai ei, vaihtelee suunnattomasti muun muassa siitä syystä, millaisia juttuja tutkinnassa on. Rikosilmoituksen kirjaamisen ajankohdalla ja tutkinnan aloittamisen ajankohdalla on myös huomattava vaikutus haltuun saatavaan rikoshyötyyn. Lausunnon mukaan talousrikosyksiköissä on huomattu, että omaisuutta piiloteetaan koko ajan enemmän esimerkiksi ulkomaille ja virtuaalivaluuttoihin, mikä tekee rikoshyödyn jäljittämisestä ja takaisinsaamisesta entistä hankalampaa. Onkin odotettavissa aivan uudenlaisia haasteita, kun kansainväliset kytkökset korostuvat talousrikoksissa. Lausunnon nostetaan esille myös se, että pääkaupunkiseudun talousrikosyksiköiden onnistumisilla ja epäonnistumisilla on vaikutusta valtakunnalliseen tulokseen: erittäin laajat ja aikaa vievät talousrikoskokonaisuudet ovat keskittyneet lähinnä pääkaupunkiseudulle ja ne vievät yksikön resursseja ja näin ollen vaikuttavat siis muiden juttujen tutkimisen aloittamisajankohtiin sekä tutkinta-aikoihin. Lausunnon mainitaan, että talousrikostutkintaan on viime vuosina siirtynyt tutkittavaksi erilaisia työrikoksia, ihmiskaupparikoksia, elintarviketeoksia, korruption liittyviä rikoksia sekä yritystoimintaan liittyviä petosrikoksia. Myös verorikosten määrät ovat alkaneet nousta. Herääkin kysymys, ovatko nämä sellaisia rikoksia, joista mahdollisesti takaisinsaatava rikoshyöty on joka tapauksessa pienempi, kuin perinteisimmissä talousrikoksissa. Tarkoituksena on, että jatkossa saataisiin nopeutettua esitutkintaa huomattavasti mutta kuitenkin niin, että työn ja tulosten laatu ei kärsisi (Valiokunnan lausunto TrVL 3/2017 vp – HE 106/2017 vp).

7.3 Rahoitus

Vuosina 2016 ja 2017 talousrikostorjuntaan on suunnattu lisärahoitusta. Lisärahoitus mahdollisti sen, että harmaan talouden torjuntaan käytetty rahoitus saatiin pidettyä aiempien vuosien tasolla. Vuosille 2017 – 2020 poliisille myönnettiin tasokorotus. Vuodelle 2017 se oli 5 miljoonaa euroa ja vuodesta 2018 eteenpäin 10 miljoonaa euroa per vuosi. Tasokorotuksen myöntämisen yhteydessä poliisia ohjattiin suuntaamaan rahoitusta juuri nimenomaisesti harmaan talouden torjuntaan automaattisen liikenteenvalvonnan lisäksi (Valiokunnan lausunto TrVL 3/2017 vp – HE 106/2017 vp). Hallituksen esitys valtion talousarvioksi vuodelle 2017 HE 134/2016 vp mukaan vuodelle 2017 osoitettu tasokorotus ei kuitenkaan mahdollista harmaan talouden resursointia edellisvuosien tason mukaisesti. Jotta edellisvuosien taso saataisiin säilytettyä, vaatisi se muiden poliisitoimintojen supistamista, mikä

ei käytännön tasolla ole mahdollista. Supistuneet määrärahat tarkoittavat sitä, että rikostutkinnassa tutkinta-ajat pitenevät, avoimien rikosasioiden määrä nousee ja takaisin saadun rikoshyödyn määrä laskee (Hallituksen esitys valtion talousarvioksi vuodelle 2017 HE 134/2016 vp).

7.4 Toimenpideohjelma 2016 – 2020

Valtioneuvoston periaatepäätöksessä 28.4.2016 kansalliseksi harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan strategiaksi 2016 – 2020 todetaan, kuinka harmaa talous ja talousrikollisuus muuttavat koko ajan muotoaan. Suomalaisten kytkökset ulkomaisiin yrityksiin ovat rajusti kasvaneet. Kansainvälistymisen tuomien haasteiden lisäksi tilannetta hankaloittavat virtuaalivaluuttojen käyttäminen sekä veroparatiisien että muiden eri välikäsien käyttäminen. Vaivaton rahavarojen siirtäminen viranomaisten saavuttamattomiin ulkomaille tuo haastavuutta niin ulosotto toimiin kuin rikoshyödyn takaisinsaannillekin. Valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaan vuosina 2016 – 2020 rikoshyödyn jäljittämistä, turvaamista ja poisottamista tehostetaan niin kansallisissa kuin kansainvälisissäkin jutuissa. Tehostamiseen pyritään kehittämällä viranomaisyhteistyötä, parantamalla tiedonkulkua sekä työmenetelmiä koko rikosprosessiketjussa aina esitutkinnasta täytäntöönpanoon asti. Tavoitteena on myös selvittää, minkälaisia ongelmia on havaittu rikoksella saadun hyödyn täytäntöönpanossa. Selvitystyön alle otetaan myös mahdollisuudet estää ne tilanteet, joissa rikoksen kautta saatu hyöty jäisi rikoksen tekijälle taikka hänen lähipiirilleen (Valtioneuvoston periaatepäätös 28.4.2016).

7.5 Tavoitteen asetanta

Tavoitteet liittyen takaisin saatuun rikoshyötyyn talousrikoksissa on määritelty Poliisihallituksen ja Sisäministeriön välisessä tulossopimuksessa. En kuitenkaan löytänyt mistään informaatiota siitä, mihin asetetut luvut perustuvat. Siitä syystä laitoin sähköpostiviestin 15.3.2019 talousrikostorjunnan parissa työskentelevälle poliisitarkastajalle Arto Hankilanojalle, jotta pystyisin pureutumaan lukuihin kunnolla. Kysyin häneltä, mihin asetetut tavoitteet perustuvat. Hän vastasi 29.3.2019 minulle seuraavasti:

”Luvut ilmenevät poliisin toiminta- ja taloussuunnitelmista sekä tuloussuunnitelmista. Tavoitteet arvioitu Poliisihallituksen poliisitoimintayksikössä ja poliisiylijohtaja on ne hyväksynyt.”

Tekemieni teemahaastattelujen yhtenä pyrkimyksenä oli se, että saan selvitettyä mihin asetetut tavoitteet perustuvat käytännön tasolla.

7.6 Poliisihallituksen tekemät toimet tavoitteiden saavuttamiseksi

Vuoden 2016 Poliisihallituksen tilinpäätöksen mukaan tutkinta-aikojen lyhentämiseksi talousrikostutkinnassa ja rikoshyödyn poisottamisen tehostamiseksi on käynnistetty sähköisen tilitiedustelujärjestelmän rakentamiseen tähtäävä projekti. Lisäksi haltuunottoa koskevaa ohjetta on tuolloin päätetty päivittää (Poliisihallituksen tilinpäätös 2016).

Vuoden 2017 Poliisihallituksen tilinpäätökseen on kirjattu tulostavoitteet vuodelle 2017 ja kuinka tavoitteet on onnistuttu saavuttamaan. Vuoden 2017 talousrikostutkinnan pyrkimyksenä oli takaisin saadun rikoshyödyn määrän kasvu entistä tiiviimmällä poliisin, syytäjän ja esitutkinnan yhteistyöllä. Tilinpäätöksen sisältämän tulostavoitteiden toteutuman 2017 mukaan tutkinta-aikojen lyhentämiseksi ja rikoshyödyn poisottamisen tehostamiseksi on käynnistetty sähköisen pankkitiedustelujärjestelmän rakentamiseen tähtäävä projekti sekä päivitetty rikoshyödyn jäljittämistä ja haltuunottoa koskeva hallinnollinen ohje (Poliisihallituksen tilinpäätös 2017).

8 TEEMAHAASTATTELUJEN TULOKSET

8.1 Tavoitteiden asettaminen ja tavoitteiden realistisuus

Haastateltavat olivat pitkälti samaa mieltä siitä, että asetetut tavoitteet eivät ole realistisia. Haastatteluissa selvisi, että asetetut tavoitteet perustuvat aiempina vuosina saavutettuihin euromääriin. Tätä tavoitteiden asettamista kritisoitiin haastatteluissa. Poliisiasiantieto - järjestelmästä, eli Patjasta, on saatavilla aiempien vuosien tulokset. Näitä tietoja hyödynnetään asettaessa tavoitteita.

Eri poliisilaitosten välillä asetetut tavoitteet eivät ole olleet linjassa. Tavoitteiden realistisuus on myös vaihdellut vuosikohtaisesti: toisena vuonna tavoite on saattanut olla realistinen ja toisena vuonna hyvinkin epärealistinen. Tavoitteiden asettamisessa ei ole huomioitu sitä, että jokainen vuosi on erilainen.

Tavoitteen asettamisessa vaikuttaa olennaisesti se, jos jonakin vuonna on saatu hyvä tulos, joka on ollut aiempia vuosia parempi. Tällöin luodaan odotuksia myös tuleviin vuosiin entistä korkeammilla tulosodotuksilla, jotka saattavat johtaa epärealistisiin tulostavoitteisiin.

”Ne ei ole realistisia. Ja se miks mun mielestä ne ei ole realistisia on tietenkin se, että kun ne tavoitteet aina perustuu lähes tulkoon mun käsityksen mukaan siihen mikä on niinku aika edellisenä vuotena tai aikasempina vuosina saatu rikoshyöty. Ja aina tietenkin halutaan enemmän sitä rikoshyötyä. Mut se että se tavoite vaikka se asetetaan kuinka korkeelle sitä ei välttämättä niinku saavuteta.”

Asetettujen tavoitteiden toivottiin olevan realistisia, jotta ne olisi mahdollista saavuttaa. Eräs haastateltavista nosti esille sen, ettei niinkään tulisi murehtia rikoshyödyn takaisin saannin euromääräisen tuloksen kasvattamista. Sen sijaan hänen mukaansa olisi tärkeämpää huomioida se, että talousrikostutkintaprosessissa otettaisiin huomioon rikoshyödyn takaisin saanti ja että sen eteen tehdään systemaattisesti aina tarvittavat toimenpiteet.

8.1 Tavoitteiden saavuttaminen

Haastatteluissa kävi ilmi, että monet tekijät vaikuttavat siihen, miksi asetetut tavoitteet saavutetaan tai ei saavuteta. Ei voida mainita pelkkää yhtä tekijää, jonka kautta päästäisiin tavoitteisiin. Haastatelluilla henkilöillä oli hyvin yhteneviä ajatuksia siitä, mitkä asiat vaikuttavat siihen, että rikoshyötyä onnistutaan saamaan takaisin.

8.1.1 Tutkittavien juttujen laatu ja tuurin merkitys

On paljon tuurista kiinni, minkälaisia tutkittavia juttuja kunakin vuonna tulee: onko jutuista saatavissa rikoshyötyä takaisin vai ei.

”Ei voi poissulkea sitä tuurii. Joskus oikeesti löytyy niinkun isoja juttuja ihan tutkinnan yhteydes. No ehkä tuurii o seki et sattuu osumaa meidän poliisilaitoksen alueelle se iso juttu, mist sitte se rikoshyöty saadaa.”

”Hyvän ja kiitettävän tuloksen tekemiseen tarvitaan hyviä juttuja ja onnella sekä sattumalla on oma merkityksensä.”

”Sä voit saada jostain jutusta ni todella paljon rikoshyötyä, sanotaanko ihan ylitse sen mitä sä niinku odottaisit siitä saavan. Sitten taas joistain, mistä voi kenties ajatella että sielt ois hyötyä saatavilla niin siel ei oo yhtään mitään. Että niihin ei aina voi niinkun vaikuttaa.”

Tavoitteita asetettaessa ei haastattelujen mukaan ole huomioitu sitä, että huonompia vuosia tulee väkisinkin. Sillä, minkälaisia juttuja tulee tutkittavaksi, on suuri merkitys rikoshyödyn takaisin saannissa. Osa tutkittavista jutuista on senkaltaisia, että niistä ei ole mahdollista saada rikoshyötyä takaisin. Tällaisetkin jutut on kuitenkin tutkittava. Esimerkiksi vanhat konkurssipesät ovat yleensä niin sanotusti tyhjiä, mutta nekin jutut on pakko tutkia tietyssä ajassa. Jotta saataisiin hyvä tulos, pitää tutkittavaksi myös saada hyviä juttuja.

8.1.2 Reaaliaikaisuus

Haastatteluissa nousi erityisesti esille se, kuinka tärkeää reaaliaikaisuus on. Haastattelujen perusteella rikoshyödyn takaisin saannissa suurena tekijänä vaikuttaa se, kuinka reaaliaikaisesti ilmoitukset tulevat.

”Parhaita tuloksia saadaan ilmoituksista, jotka ovat ns. reaaliaikaisia ja epäilyksen alainen liiketoiminta on edelleen toiminnassa. Konkurssipesien tekemät tutkintapyynnot tulevat usein 1 - 2 vuotta sen jälkeen kun epäilty liiketoiminta on loppunut ja siinä vaiheessa myös epäiltyjen oma varallisuus on mennyt joko muille velkojille tai elämiseen.”

”Just se, et pitäs päästä niihin reaaliaikasiin juttuihin käsiksi. Et se on varmaan semmonen yks suuri niinku kysymys, millä päästäs niinku parempiin tuloksiin.”

Ongelmallista on se, että talousrikostutkinnan juttumassat ovat hyvin isot. Tämä vaikuttaa siihen, ettei aina kyetä pääsemään kiinni reaaliaikaisiin juttuihin. Pitäisi mahdollistaa se, että päästään heti käsiksi sellaiseen juttuun, jossa todennäköisesti on rikoshyötyä saatavilla. Kyseessä on myös kohdevalinta eli se, mihin juttuihin päätetään panostaa. Mikäli juttu seisoo pitkään odottamassa tutkintaa, sitä todennäköisempää on, että tutkittava kohde on ehtinyt häivyttää omaisuuden pois.

8.1.3 Rikoshyödyn jäljitystoiminta

Yhtenä kriittisenä asiana haastattelujen perusteella on rikoshyödyn jäljitys ja se, kuinka tämä työ tehdään. Valtakunnan tasolla rikoshyödyn jäljitys on eri laitoksissa järjestetty eri tavoin. Vastuu rikoshyödyn jäljityksestä saattaa olla joko tutkijalla, tutkintaryhmällä tai se on hoidettu sivutoimisesti. Kaikki haastatellut olivat sitä mieltä, että rikoshyödyn jäljitystyö ei saisi olla tutkijan vastuulla. Nyt on jo lakkautettu rikoshyödyn jäljitystoimia tekeviä yksiköitä ja suurena pelkona on, että tällaisia yksiköitä lakkautetaan lisää. Se koetaan merkittävänä tulevaisuuden uhkatekijänä rikoshyödyn takaisin saannissa.

Kaikkien haastateltujen mielestä on itsestään selvää, että rikoshyödyn jäljitystyöhön tulee panostaa. Kuitenkin tosiasiallisesti tästä on karsittu.

”Ei se voi olla semmonen se tilanne, että tutkija siitä vastaa. Se ei saa olla semmonen. Kyl se pitää niinku olla et tutkija tutkii. Tänä päivänä joudutaan tutkii aina vaan tarkemmin ja tarkemmin ne asiat. Syyttäjät halua aina vaan tarkempaa ja tarkempaa esitutkintamateriaalia. Niin se ei vaan valitettavasti enää niinku sitte sille varsinaiselle tutkijalle kyllä enää kuulu se omaisuuspuoli. Et se on ihan selkee niinku se näkökanta mulla.”

”Oman näkemykseni mukaan kussakin poliisilaitoksessa pitäisi olla päätöminen rikoshyödynjäljittäjä

”Tiedän et jossain on esim. on rikoshyöty-yksiköt jopa lopetettu ja velvotettu et tutkijat oman toimen ohella vastuutetaan myös rikoshyödyn jäljitykseen, ja se ei tuu ikänäs toimimaan mun näkemykseni mukaan. Tutkijoilla on muutenkin ihan riittäväst hommaa.”

8.1.4 Muun tutkinnan avustaminen

Haastatteluissa nousi esille se, ettei talousrikostutkinnassa pystytä keskittymään vain omiin tutkittaviin kohteisiin ja talousrikostorjuntatyöhön. Talousrikostorjunnassa työskentelevää henkilöstöä saatetaan hyödyntää esimerkiksi suurissa massatapahtumissa. Tässäkin kuitenkin on eroavaisuuksia laitostasolla. Karkeasti voidaan kuitenkin sanoa, ettei talousrikostorjunnassa työaika mene koskaan 100 prosenttisesti nimenomaisesti talousrikostorjuntatyöhön.

”Joo kyl se on semmosta vähän jatkuvaa taiteilua. Et kyl meilläki joudutaan niinku antamaan apuja muulle rikostutkinnalle. Ja sit jos on varsinkin jotain isompia massatapahtumia niin kyl sit joudutaan avustamaan muitakin. Ei voida pelkästään sitä omaa alaa ja aluetta hoitaa.”

”Se et onks noi talousrikostutkinnan virat kaikilta osin just talousrikostutkinnan palvelukses niin kyl siin varmaan niinku eroavaisuuksii löytyy poliisilaitostasol. Mul on simmone näkemys ettei sitä ihan koskaan saada niinku 100 prosenttiseen käyttöön.”

8.1.5 Omaisuuden piilottaminen

Nykypäivän talousrikolliset ovat taitavia piilottamaan omaisuutta. Jo rikosta tehdessään talousrikolliset yleensä varautuvat omaisuuden piilottamiseen. Omaisuutta saatetaan eri järjestelyjen kautta piiloon, niin sanotusti kiven alle. Perinteisessä rikollisuudessa tekijä ei niinkään ajattele tätä puolta asiassa, kun taas talousrikollinen osaa varautua. Talousrikostutkinnan asiakkaat ovatkin usein varattomia.

”Eihän ne mitään tyhmiä ole siis. Nehän pistää sen omaisuuden johonkin kiven alle piiloon. Tekevät semmosia järjestelyitä ettei se ole niinku saatavilla.”

Lisäksi on tullut uusia tapoja ohjata varallisuus velkojien saavuttamattomiin. Esimerkiksi virtuaalivaluutat ovat vakiintuneet nyky-yhteiskunnassa. Virtuaalivaluuttoihin käsiksi pääseminen edellyttää tiedon salasanoista rikoksesta epäillyltä, ja harvoin epäilty on halukas antamaan salasanoja viranomaiselle.

”Virtuaalivaluutat ovat erinomainen tuote henkilölle, joka halua saattaa varallisuutta velkojien ulottumattomiin.”

8.2 Viranomaisyhteistyö

Viranomaisyhteistyön toimivuus sai haastatelluilta positiivista palautetta. Haastateltavat olivat kaikki sitä mieltä, että viranomaisten välinen yhteistyö on toimivaa. Ainoana poikkeuksena eräs haastateltava mainitsi sen, että uusien yhteistyötahojen tullessa mukaan ku-

vioihin, vie aikaa se, että yhteistyötaho oppii vallitsevat toimintamallit. Viranomaisyhteistyön merkityksellisyyttä myös korostettiin haastatteluissa. Haastatteluiden perusteella tieto on nopeasti ja helposti saatavissa eri viranomaisilta. Viranomaisyhteistyön koettiin olevan nykypäivänä niin toimivaa, ettei sitä koettu tarpeelliseksi edes kehittää mihinkään suuntaan.

”Viranomaisyhteistyön ja sen sujuvuuden merkitys rikoshyödyn takaisinsaannissa on merkittävä. Yhteistyöllä saadaan käyttöön tuorein tieto ja toiminta saadaan tehostettua sekä vältetään turhaa työtä. Vakuustakavarikkojen täytäntöönpano edellyttää aktiivista ja tiivistä yhteistyötä ulosottoviranomaisen kanssa, jotta vältetään turhalta työltä ja keskitytään esitutkinnassa rikoshyödyn takaisinsaannin osalta oleellisiin seikkoihin.”

8.3 Resurssit

Ongelmalliseksi nähtiin se, että osaavaa henkilöstöä on huonosti saatavilla. Talousrikostutkintatyön oppiminen vie aikaa, eikä siihen esimerkiksi panosteta poliisitutkinnon opetussuunnitelmassa lähes ollenkaan. Haasteita talousrikostutkintaan luo muun muassa se, kun henkilöstöä lähtee eläkkeelle ja pitäisi löytää tilalle uusi työntekijä, jolla olisi osaamista talousrikostutkinnasta. Myös hakijamäärät avoimiin talousrikostutkinnan virkoihin ovat vähentyneet viime vuosina. Talousrikostorjunnan suosittuus työllistäjänä on vaihdellut eri aikoina. Tällä hetkellä osaavia hakijoita avoimiin talousrikostutkinnan virkoihin on haastattelujen perusteella vaikea löytää.

”Talousrikostutkinta ja rikostutkinta ei tällä hetkellä ole suosittua. Hakijamäärät avoinna olleisiin tehtäviin ovat olleet yllättävän vähäisiä. Henkilöstön vaihtuvuus on lisääntynyt ja eläkeiän nousu on johtanut siihen, että varsinkin nuorempi henkilöstö hakee yksityissektorin työpaikkoja ja työpaikkoja hallinnon muilta aloilta esim. järjestyspoliisin puolelta.”

”Se on nyt kyl tän päivän tilanne jotenkin että tota ilmeisesti kai vapaana olevia poliisejakin on aika vähän ja sitten vielä että niillä olis talousrikostutkintaosaamista niin aika kortilla.”

”Ehkä tost talousrikostutkinnastakin pitäisi tehdä jollain tavalla houkuttelevampaa. Se varmaan aika harvaa nuorta poliisia niinkun kiinnostaa sillä tavalla. Sit kuitenkin niinkun sen tutkinnan oppiminen niin se vie kuitenkin jonkin aikaa että sitä ei opi ihan hetkessä. Siinä on kuitenkin niin paljon semmoisia elementtejä, enemmän mitä muussa tutkinnassa.”

Resurssit herättivät monenlaista mielipidettä haastateltavien keskuudessa. Jonkun mielestä vallitsevilla resursseilla pitäisi pystyä työskentelemään ja on pystyttykin. Toisen haastateltavan mielestä resurssipula haittaa täysipainoista työskentelyä ja aiheuttaa kiirettä ja sitä, ettei juttuihin kykene perehtymään sillä tarkkuudella, mikä olisi suotavaa. Yhtenevä mielipide oli siitä, että vaikka resurssit eivät olisikaan toivotunlaiset, ei sen seikan taakse voida piiloutua, vaan työt on tehtävä kuitenkin kunnolla.

Henkilöstöpulan nähtiin vaikuttavan esimerkiksi siihen, ettei ole aina mahdollista päästä kiinni niihin reaaliaikaisiin tutkintaan tuleviin juttuihin, joista olisi saatavilla rikoshyötyä. Oli myös ajatuksia siitä, että tällä hetkellä olisi heikompi tilanne resurssien suhteen mitä oli joinakin aiempina vuosina. Haastavana koetaan suuret juttumassat ja se, että tutkintatyön vaatimukset ovat korostuneet aiemmasta: vaaditaan koko ajan tarkempaa työtä tutkijalta. Resurssipula saattaa aiheuttaa jopa sen, että rikoshyöty jää havaitsematta, koska ei ole riittävästi aikaa panostaa yksittäisen jutun tutkimiseen.

”Noist resursseista vois aina niinku todeta et lissää ja lissää. Mut jos nyt vertaa sitä mikä talousrikostutkinnan resursointi täl hetkel on suhteessa muuhun tutkintaan niin kyllä meidän pitäis pystyy näillä resursseil toimimaan. Ja ollaan pystyttykin. Et jos vaan ihmiset hoitaa leiviskänsä niin eiköhän se näillä resursseilla pitäis hoituu.”

”Ja sit tietysti se että niitä tekeviä käsiä pitäis olla enemmän. Et tavallaan sitä juttumassaa saatais pois ja sit päästäis niihin reaaliaikaisiin käsiksi. Ja sit myös niinkun ois tavallaan enemmän aikaa kaivaa sitä rikoshyötyä. Että jos ei se nyt siinä heti näy ensimmäisellä silmäyksellä että on, sit saattaa löytyäkin jos on aikaa kaivaa sitä niinku ihan pohjamutia myöten niin sanotusti.”

”Työtä tekevien jalkojen ja käsien määrä on vähentynyt.”

”Kyllä siel varmaan sitte jollain tavalla vaikuttaa noi resurssit, et se on, ei ne resurssit nyt ainakaan viimeisten vuosien aikana tässä niin ei ne poliisilla ainakaan ole lisääntyneet talousrikosyksikössä. Ehkä vois sanoa että resurssit on vähentyneet.”

Talousrikostutkintaan on jo useita vuosia ollut niin sanotusti korvamerkitty määräraha valtion toimesta. Eri hallitukset ovat pitäneet talousrikostorjuntaa niin sanottuna kärkihankkeena. Haastatteluiden perusteella resurssit eivät kuitenkaan ole enää tällä hetkellä riittävät, ainakaan joka laitoksella. Haastatteluissa kävi ilmi, että talousrikostorjunnassa työskentelevää henkilöstöä saatetaan tarpeen tullen hyödyntää myös muissa poliisin tehtävissä. Oletettavasti talousrikostorjuntaan kohdistettuja määrärahoja käytetään myös tässä tapauksessa.

8.3.1 Tutkittavat rikokset ja laatuvaatimukset

Haastatteluissa ilmeni se seikka, että talousrikostutkinnassa tutkittavien rikoslakirikosten määrä on hyvin laaja. Lisäksi uutena asiana on se, että terveysturvikosten tutkintaa on keskitetty talousrikostutkintaan, ainakin jollakin laitoksella. Terveysturvikos on uusi rikoslakirikos eikä sitä luokitella talousrikokseksi, mutta se kuitenkin työllistää talousrikostutkintaa. Myös esimerkiksi työtapaturmien tutkinta kuormittaa talousrikostutkintaa.

Haastatteluissa kävi ilmi, että työtehtävät ovat talousrikostorjunnassa lisääntyneet ja tutkijoilta odotetaan entistä laadukkaampaa työn jälkeä. Esimerkiksi syyttäjät vaativat entistä tarkempaa tutkintaa tutkijoilta. Oletettavasti tätä ei ole huomioitu resurssitarpeita pohdittaessa. Myös muuttuva lainsäädäntö vaatii tutkijalta suuremman työpanoksen. Eräskin haastateltu peräänkuuluttaa sitä, että resurssit päivitetäisiin vastaamaan nykypäivän tarpeita.

”Valtion hallinnossa (Poliisi, Verottaja, Ulosotto, Tulli, AVI, Oikeuslaitos) on viime vuosina ollut pelkkää toiminnan tehostamista ja kulujen karsintaa. Henkilöresurssit on kaikilla viranomaisilla ollut laskussa, mutta lainsäädännöllisesti työtehtävät ovat lisääntyneet. Tehtävien suorittamiseen on tullut runsaasti lisää byrokratiaa ja viranomaisilta vaaditaan huomattavasti laadukkaampia asiakirjoja kuin aiempina vuosina. Asiakkaiden esim. rikoksesta epäiltyjen oikeudet ja niiden huomioiminen sitoo huomattavasti enemmän henkilökuntaa kuin aiemmin. Lainsäädännön aiheuttamia muutoksia ei ole millään tavalla huomioitu henkilöstöresursseissa.”

8.3.2 Toimitilat

Yhtenä haasteena haastatteluissa nousi esille henkilöstön muuttuvat toimitilat. Suuntauksena on se, että siirrytään työhuoneista avokonttoriratkaisuihin. Tämä saattaa vaikuttaa negatiivisesti henkilöstön työssä viihtymiseen sekä työssä pysyvyyteen.

”Valtion hallinnossa ja myös Poliisissa on viime vuosina ollut suuntauksena, että toimitilakustannuksia pyritään laskemaan ja toimipaikkojen määrät sekä toimitilojen pinta-alat laskevat. Kullekin työntekijälle tulee koko ajan pienempiä, ahtaampia ja rauhattomampia työpisteitä. Henkilöstön viihtyvyys on laskenut ja tulee laskemaan ja henkilökunnan vaihtuvuus on lisääntynyt ja tulee lisääntymään.”

8.4 Yhteenveto tulevaisuuden uhista ja kehitysehdotuksista

Ongelmallisena haastattelujen perusteella koetaan se, että kuluja karsitaan koko ajan lisää. Koetaan myös niin, että kulujen karsintaa kohdistetaan niihin osa-alueisiin, jotka ovat välttämättömiä menestyksekkään rikostorjuntatyön tekemiselle. Resurssit eivät vastaa todellisia tarpeita ja ne eivät mahdollista laadukkaan työn tekemistä. Tämä vaikuttaa myös työhyvinvointiin, joka kärsii lisäksi toimitilamuutoksista ja kiristyneistä laatuvaatimuksista työn jälkeä kohtaan. Haasteita asettaa myös uudet tavat piilottaa omaisuutta.

Niin sanotun koulutuspolun kehittäminen nähdään tärkeänä asiana. Ammattitaitoisen henkilöstön eläköityessä on haastavaa saada osaavia työntekijöitä talousrikostutkinnan töihin. Lisäksi laitoksissa tulisi eriyttää työnkuvia: tutkijat tutkivat ja rikosshyödyn jäljittäjät tekevät jäljitystyötä.

Mikäli ei päästä kiinni reaaliaikaisiin juttuihin, mahdollisuudet rikosshyödyn takaisin saantiin pienenevät. Ratkaisu tähän olisi suurempi määrä henkilöstöä talousrikostutkintaan. Näin juttumassaa saataisiin työstettyä nopeammin ja jäisi aikaa myös enemmän yksittäisen kohteen tutkintatyöhön.

Talousrikostutkinnassa tutkittavien juttujen kirjo on lisääntynyt. Talousrikosten lisäksi talousrikostutkinnassa tutkitaan myös esimerkiksi työtapaturmia ja terveystrikoksia. Näiden

uudenlaisten rikosten tutkimisen oppiminen vie aikaa, kuten myös niiden varsinainen tutkintatyö. Tämä aika on pois varsinaisten talousrikosjuttujen tutkinnasta, joista saattaisi olla mahdollista saada rikoshyötyä takaisin.

Lähtökohtana tutkintatyössä on se, että tehdään perustyö aina hyvin. Se on tutkinnan kulmakivi. Sen lisäksi kaikissa jutuissa tulee ottaa huomioon rikoshyödyn takaisin saanti. Päävastuu rikoshyödyn jäljittämisestä tulee olla erillisesti nimetyllä rikoshyödyn jäljittäjällä. Viranomaisyhteistyöhön tulee panostaa ja huolehtia siitä, yhteistyö sujuu mutkattomasti. Edellä mainittu koskee myös rajat ylittävää viranomaisyhteistyötä. Lisäksi yhteistyötä monialatutkinnan kanssa tulisi korostaa. Monialatutkintaankin tulee tutkittavaksi juttuja, joista olisi mahdollisuus saada huomattaviakin summia rikoshyötyä takaisin. Monialatutkinnassa ei kuitenkaan aina ole välttämättä juuri sellaista osaamista, joka mahdollistaisi rikoshyödyn havaitsemisen. Vaikka laitoksilla onkin erilaista vuoropuhelua talousrikostutkinnan ja monialatutkinnan välillä, ei sitä koeta kuitenkaan olevan riittävästi. Tulisi rohkaista monialatutkinnassa työskenteleviä ottamaan yhteyttä matalalla kynnyksellä talousrikostutkintaan ja konsultoida niissä jutuissa, joissa kokee rikoshyötyosaamisen olevan tarpeellista.

Lisähenkilöstön palkkaaminen helpottaisi saavuttamaan rikoshyödyn takaisin saantiin asetetut tavoitteet. Myös kohdevalintaan tulisi panostaa. Tällöin voitaisiin laittaa suurempi työpanos juuri niiden juttujen tutkintaan, joista todennäköisesti rikoshyötyä on parhaiten saatavissa takaisin.

Monet esille tulleista kehitysehdotuksista kytkeytyy pitkälti siihen, että vallitsee resurssipula: mitä enemmän on tekeviä käsiä, sitä enemmän saadaan asioita aikaan.

Kankaanranta ja Muttilainen lähettivät kesäkuussa 2011 kaikille poliisin talousrikostutkinnassa työskenteleville sähköisen kyselylomakkeen. Tutkimuksessa selvitettiin muun muassa talousrikosjuttujen ominaispiirteitä useasta eri näkökulmasta. Kysely lähetettiin sekä paikallispoliisille, että Keskusrikospoliisille. Tutkimukseen vastaajista reilu 90 prosenttia ilmoitti asiakirja-aineiston olevan usein laaja. Aineistot ovat usein satoja sivuja tai jopa tuhansia. Lisäksi talousrikosjutut ovat usein myös sisällöltään monimutkaisia juttuja. Kyselyyn vastaajista reilu 40 prosenttia totesi, että lisähaastetta juttuihin tuo se, että juttukokonaisuuudet ovat maantieteellisesti hajanaisia. Yli 50 prosenttia kyselyyn vastaajista totesi rikoshyödyn jäljittämisen ja asiakirja-aineiston puuttumisen olevan usein hankalaa. Ominaispiirteinä talousrikostutkinnassa kyselyn perusteella usein ongelmallista on myös se,

kuinka jutut saadaan rajattua tutkittaviksi kokonaisuuksiksi (Kankaanranta & Muttilainen 2013, 11, 29-30).

8.5 Tutkimuksen luotettavuus

Opinnäytetyöstä olisi tullut liian laaja, mikäli työssä olisi huomioitu alueelliset erot tavoitteiden ja niiden saavuttamisen suhteen. Siitä syystä keskityttiin tuloksiin ja tavoitteisiin vain valtakunnallisella tasolla. Tämä loi haastetta siihen, että useat haastateltavat totesivat, että heillä on käsitys lähinnä vain oman yksikkönsä tavoitteista ja näiden tavoitteiden saavuttamisesta. Vuosina 2015 – 2017 valtakunnallisesti ei ollut saavutettu asetettuja tavoitteita, mutta toiset yksiköt olivat kuitenkin saavuttaneet juuri heidän yksikölleen asetetut tavoitteet rikoshyödyn takaisin saannin suhteen.

9 YHTEENVETO

9.1 Johtopäätökset

Talousrikostutkinnassa on joitakin alueellisia eroavaisuuksia, mutta silti pääasiassa uhat ja mahdollisuudet sekä vahvuudet ja heikkoudet ovat samoja paikkakunnasta riippumatta. Talousrikostutkinta painii samojen ongelmien kanssa, sijaitsee laitos sitten missä päin Suomea tahansa.

Eri hallitukset ovat jo yli 10 vuoden ajan huomioineet sen, että talousrikostorjuntaan tulee kohdistaa määrärahoja ja se on eri hallituksilla ollut eräänlaisena kärkihankkeena. Tällä hetkellä resurssit eivät kuitenkaan enää kohtaa tarpeita. Muun muassa muuttuva lainsäädäntö, vaatimukset tutkintatyön laadulle ja lisääntyvät talousrikostutkintaan tutkittavaksi tulevat eri rikoslakirikokset vievät resursseja entistä enemmän. Poliittisten päätösten toimeenpano käytännössä on hidasta. Hallitus tekee erilaisia päätöksiä ja toimenpidesuunnitelmia, mutta niiden toimeenpano on hyvin hidasta ja prosessissa vaikuttavat lukuisat eri tekijät. Erilaisten poliittisten päätösten kautta luodaan toimintaympäristö myös talousrikostorjunnalle. Tämä luotu toimintaympäristö ei aina vastaa käytännön tarpeita.

Talousrikoksista takaisin saadun rikoshyödyn tavoitteiden asettamisessa ei huomioida eri vuosien erilaisuutta. On monesti arpalettiä, millaisia juttuja kunakin vuonna sattuu tule-

maan talousrikostutkintaan tutkittavaksi. Kaikista talousrikostutkinnassa tutkittavista rikoksista ei ole mahdollista saada edes rikoshyötyä takaisin. Tällaisia ovat muun muassa terveysrikokset. Esimerkiksi tyhjen konkurssipesien tutkintaa ei voida loputtomasti viivyttää, vaan myös ne on tutkittava tietyssä ajassa, vaikkei niistä rikoshyötyä olekaan saatavissa takaisin.

Poliisihallituksen vuonna 2016 tekemä päätös liittyen siihen, että talousrikoksiin osoitettuja resursseja tulee käyttää vain niiden juttujen tutkintaan, jotka ovat luokiteltu talousrikoksiksi, ei ole käytännössä toteutunut. Pyrkimys on ollut hyvä, mutta siitä ei selkeästi ole pidetty kiinni.

Vallitsevassa toimenpideohjelmassa vuosille 2016 – 2020 on selkeästi tiedostettu monet ongelmakohdat, jotka hankaloittavat talousrikostorjunnan työtä. Tuntuu kuitenkin siltä, että tiedostetut ongelmat pysyvät samoina vuodesta toiseen ja tehdyistä suunnitelmista huolimatta niitä ei saada ratkaistua.

Julkisuudessa nostetaan mielellään esille se, millaista tulosta talousrikostutkinnassa on tehty. Retosteltaessa otsikoilla, ettei talousrikostutkinnassa taaskaan päästy asetettuihin tavoitteisiin, ei huomioida asian taustalla vaikuttavia tekijöitä. Media ei huomioi sitä, miten tavoitteet on asetettu tai ovatko tavoitteet ylipäätään realistisia. Myös se jää huomioimatta, mitkä kaikki tekijät vaikuttavat sen taustalla, ettei euromääräisiin tavoitteisiin ole päästy.

Asetettujen tavoitteiden realistisuutta olisi syytä pohtia. Pitäisi miettiä ketä palvelee sellaiset tavoitteet, jotka perustuvat vanhaan tilastotietoon. Vaikkei tulevaisuutta koskaan pysty täysin ennustamaan, olisiko kuitenkin perusteltua asettaa tavoitteet sen perusteella, millaiset ovat esimerkiksi vallitsevat resurssit ja onko esimerkiksi tullut joitakin resursseihin vaikuttavia muutoksia talousrikostorjunnassa. On myös pohdittava sitä, onko edes tarkoituksenmukaista antaa niin paljon huomiota asetettuihin euromääräisiin tavoitteisiin. Oleellista on kuitenkin se, että tehdään perustyö hyvin ja tarkoituksenmukaisesti.

Opinnäytetyöni tutkimuskysymyksenä on, kuinka talousrikostutkinnan tulos rikoshyödyllä mitattuna saataisiin vuosittain tavoitteen mukaiseksi. Varsinaisen tutkimuskysymyksen lisäksi opinnäytetyössäni on kaksi alakysymystä. Toinen on se, kuinka talousrikoksilla saatua rikoshyötyä kerätään takaisin. Tätä alakysymystä tarkastelin pääasiassa kirjallisuuskatsauksen kautta. Toisena alakysymyksenä on se, mitkä tekijät vaikuttavat talousrikoksista

saatavan rikoshyödyn takaisin saantiin. Niin sanottua päätutkimuskysymystä ja jälkimmäisenä mainittua toista alakysymystä olen selvittänyt lähinnä teemahaastattelujen kautta.

Haastattelujen perusteella ilmeni, että osassa poliisilaitoksia asetetut tavoitteet on pitkälti saavutettu vuosittain, mutta opinnäytetyössä keskityttiin vain valtakunnalliseen kokonaistilanteeseen. Näissäkin laitoksissa, joissa tavoitteet useimmiten on saavutettu, oltiin tietoisia valtakunnan tasoisista ongelmista rikoshyödyn takaisin saannissa. Haastatteluissa esitettiin myös kritiikkiä asetettuja tavoitteita kohtaan. Haastatteluissa tuli esiin mielipiteitä siitä, että asetetut tavoitteet eivät välttämättä ole realistisia ja tavoitteen asetannan perusteissa olisi kehitettävää. Toisaalta pohdittiin myös sitä, että tavoitteita ei välttämättä olisi edes tarkoitus saavuttaa. Haastatteluissa ilmeni, että asetetut tavoitteet ovat tavallaan ihannetulos, jonka saavuttaminen ei aina ole realistista. Haastateltavat nostivat monesti esille sen, kuinka tuurilla on todella iso merkitys rikoshyödyn takaisin saannissa. Talousrikostutkinnassa on mahdotonta vaikuttaa siihen, minkälaisia juttuja tulee tutkittavaksi ja onko niistä ylipäättäänkään mahdollista saada rikoshyötyä takaisin. Trendinä on ollut myös se, että talousrikostutkinnassa avustetaan muita rikostorjuntasektorin toimijoita, kuten esimerkiksi niin sanottua massatutkintaa. Tämä luonnollisesti vie resursseja talousrikosten tutkinnasta. Lisäksi haastatteluissa kävi ilmi, että osaavasta henkilöstöstä on pulaa, ja talousrikosten tutkinnassa tarvittaisiin lisää työvoimaa. Tätä kautta luonnollisesti myös olisi mahdollista saada rikoshyötyä enemmän takaisin.

Haastateltavat kritisoivat tavoitteiden asetantaa, joka perustuu niin sanottuun ihannetulokseen, joka on jonain tuloksekkaana vuotena saavutettu. Pohtimisen arvoista mielestäni on tietysti myös se, että mikäli asetetut tavoitteet pystyttäisiin jatkossa säännöllisesti saavuttamaan, muuttuisiko tavoitteet jälleen epärealistisiksi ja saavuttamattomiksi. Tavoitteiden asettamisessa peilataan aiempien vuosien menestyksekkäitä tuloksia ja näin ollen tavoitteet vain kasvaisivat vuosi vuodelta. Oman näkemykseni mukaan tästäkin seuraisi kestämaton tilanne.

Media on armoton ja se on ottanut nykypäivänä tavaksi retostella otsikoissa sitä, kuinka rikoshyödyn takaisin saannin tavoitteet on saavutettu tai ei ole saavutettu. Mediassa nousee välittömästi otsikoihin kaikki negatiivisena asiana nähtävä seikka, joka jollakin tavalla liittyy viranomaisiin ja heidän toimiinsa. Negatiivinen uutisointi viranomaistahoa koskien ei

koskaan ole hyvää julkisuutta. Mielestäni rikoshyödyn takaisin saannin tavoitteita asetettaessa tulisi huomioida tämäkin näkökulma. Realistisemmilla tavoitteilla saattaisi olla mahdollista luoda positiivisempaa mielikuvaa viranomaisista ja heidän tekemästään työstä.

Haastattelujen perusteella jäin pohtimaan sitä, voisiko ne talousrikostutkijat, jotka päivittäin tekevät tutkintatyötä, olla mukana asettamassa tavoitteita. Tutkijoilla kuitenkin on paljon reaaliaikaista tietoa, jota saattaisi olla hyödyllistä käyttää hyödyksi asetettaessa tavoitteita. Saattaa olla esimerkiksi tiedossa, että on tulossa työn alle paljon sellaisia juttuja, joista ei todennäköisesti ole mahdollista saada rikoshyötyä takaisin. Muun muassa tällainen asia vaikuttaa olennaisesti siihen, millaiseen tulokseen on mahdollista päästä. Haastattelujen perusteella olen siinä käsityksessä, että tutkijoilta saatavissa olevaa tietoa ei tällä hetkellä hyödynnetä tavoitteiden asettamisessa. Mielestäni niin sanotun hiljaisen tiedon merkitys tulisi muistaa myös tässäkin asiassa.

Näkemykseni mukaan karkeasti voisi päätellä, että talousrikostutkinnassa vallitsevat reunaehdot eivät ole linjassa asetettujen tavoitteiden kanssa. Haastatteluissakin ilmeni, että tutkintatyön vaaditaan olevan koko ajan laadukkaampaa ja laadukkaampaa. Toisaalta osavasta henkilöstöstä vaikuttaa haastatteluiden perusteella olevan pula. Haastatteluissa ilmeni, että isona ongelmana on se, ettei päästä riittävästi kiinni reaaliaikaisiin juttuihin, joista olisi parhaiten saatavissa rikoshyötyä. Samaan aikaan silti joudutaan kuitenkin myös avustamaan esimerkiksi massatutkintaa. Haastatteluissa oltiin myös huolissaan muuttuvista toimitiloista. Valtiolla on viime aikoina ollut suuntauksena avokonttoreihin siirtyminen. Tämä koetaan työhyvinvointia vähentävänä tekijänä. Mielestäni kaikki työhyvinvointiin vaikuttavat tekijät tulisi ottaa tosissaan ja panostaa siihen, että henkilöstö voi hyvin. Vielä erityisesti talousrikostutkinnan osalta, jossa on muutenkin haasteena osaavan henkilöstön löytyminen.

Haastattelujen jälkeen jäin siihen käsitykseen, että talousrikostorjuntasektorilla, ja yleensäkin rikostorjuntasektorilla, sisäinen keskustelu ei olisi riittävä. Poliisi on linjaorganisaatio, mutta silti mielestäni tiedon kulun ja sisäisen keskustelun tulisi olla avointa, jotta onnistutaan saavuttamaan yhteiset päämäärät ja jotta päämäärät olisivat realistisia. Tällä olisi varmasti positiivinen asia myös työhyvinvointia ajatellen.

9.2 Lopuksi

Tutkimuksen tekeminen syvensi omaa ymmärrystäni rikoshyödyn takaisin saannissa vaikuttavien tekijöiden suhteen. Kirjallisuuskatsauksen kautta sain lisää perustietämystä talousrikostutkinnasta. Haastatteluiden kautta tuli tietoa, jota muutoin ei ollut saatavilla kirjojen tai Internetin kautta. Haastattelun otanta oli pieni, mutta haastattelujen tulokset olivat kuitenkin hyvin yhtenevät. Epäonnistumisen tunnetta herätti se, etten voinut tutkimuksessa perehtyä alueellisiin eroihin saavutettujen tavoitteiden suhteen: piti keskittyä vain valtakunnalliseen tulokseen. Toiset poliisilaitokset ovat vuosina 2015 – 2017 yltäneet omiin asetettuihin tavoitteisiinsa, vaikka valtakunnan tasolla tavoitteista onkin jääty. Tutkimuksessa oli tehtävä tämä rajaus, koska muutoin opinnäytetyöstä olisi tullut liian laaja. Lisätutkimuksen kohteeksi olisikin hyvä ottaa alueelliset erot sen suhteen, miten rikoshyödyn takaisin saannissa asetetut tavoitteet on saavutettu, ja pohtia syitä alueellisiin eroihin. Lisätutkimuksessa voisi myös perehtyä tuomittuihin määriin. Nyt tutkimuksessa keskityttiin vain poliisin haltuun saamiin määriin.

Tutkimuksessa koin onnistuneeni erityisesti siinä, että sain selvitettyä sen, mihin asetetut rikoshyödyn takaisin saanti -tavoitteet perustuvat. Tätä tietoa oli hyvin haastavaa saada selville, ja se selvisikin kattavammin vasta tehtyjen haastattelujen kautta. Asetetut tavoitteet saivat aikaan paljon keskustelua ja kritisointia haastatteluissa. Tutkimus saikin esille ajatuksia siitä, etteivät asetetut tavoitteet välttämättä ole realistisia ja tavoitteen asetantaa saat-taisi olla hyvä kehittää.

LÄHTEET

Kirjallisuuslähteet

Alvesalo, Anne & Hakamo, Terhi & Jauhiainen, Kirsi & Virta, Erja 2009: Talousrikokset rikosprosessissa. Tampere, Poliisiammattikorkeakoulu. Poliisiammattikorkeakoulun tutkimuksia 33/2009.

Heikkilä, Tarja 2014: Tilastollinen tutkimus. Helsinki, Edita Publishing Oy. 9., uudistettu painos.

Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2009: Tutki ja kirjoita. 15., uudistettu painos.

Hirvonen, Ari 2011: Mitkä metodit? Opas oikeustieteen metodologiaan. Helsinki, Yleisen oikeustieteen julkaisuja 17.

Kananen, Jorma 2008: Kvantti. Kvantitatiivinen tutkimus alusta loppuun. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 89.

Kananen, Jorma 2014: Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 176.

Kankaanranta, Terhi & Muttilainen, Vesa 2013: Talousrikostutkinta poliisissa vuonna 2011. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 105. Tampere, Poliisiammattikorkeakoulu.

Korkka, Heli 2015: Liiketoimintarikoksen tuottaman hyödyn mittaaminen. Helsinki, Suomalaisen lakimiesyhdistyksen julkaisuja A-sarja N:o 325.

Koskinen, Pekka 2001: Johdatus rikosoikeuteen. Helsinki, Helsingin yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisut.

Rautio, Jarkko 2006: Hyötykonfiskaatiokanne. Helsinki, WSOYpro.

Sähköiset lähteet

Asianajotoimisto Finsta Oy. Tietoa talousrikoksista ja seuraamuksista. Luettavissa: <https://www.talousrikos.fi/tietoa/>. Luettu 13.4.2019)

Iltalehti 27.10.2017: Alman lehtien selvitys: Talousrikostorjunnan tulos romahti viime vuonna - poliisi epäonnistui rikoshyödyn jäljittämässä. Luettavissa: <https://www.iltalehti.fi/kotimaa/a/201710272200490827>. Luettu 28.4.2019.

Kriminalistiikan kurssi Jukka Korkiatupa 5.10.2012. Luentomateriaali luettavissa: <https://www.slideserve.com/dard/rikoshy-dyn-j-ljitt-minen-suomessa>. Luettu 28.4.2019.

Poliisiammattikorkeakoulu. Poliisin tilastopalvelu. Luettavissa: <https://www.poliisiamk.fi/tki/tilastopalvelu>. Luettu 28.4.2019.

Sisäministeriö. Yleisin talousrikos on veropetos. Luettavissa: <http://intermin.fi/poliisi-asiat/talousrikollisuus-ja-harmaa-talous>. Luettu 22.4.2019

Oikeudelliset lähteet

HE 4/2016 vp: Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rikoslain 10 luvun sekä pakkokeinolain 6 ja 7 luvun muuttamisesta. Luettavissa: https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Documents/HE_4+2016.pdf. Luettu 28.4.2019.

HE 80/2000 vp: Hallituksen esitys eduskunnalle menettämisseuraamuksia koskevan lainsäädännön uudistamiseksi. Luettavissa: https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Documents/he_80+2000.pdf. Luettu 28.4.2019.

HE 134/2016 vp: Hallituksen esitys valtion talousarvioksi vuodelle 2017. Luettavissa: https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Documents/HE_134+2016.pdf. Luettu 28.4.2019.

KKO 2014:73, ennakkopäätös. Luettavissa: <https://korkeinoikeus.fi/fi/index/ennakkopaatokset/precedent/1412850451943.html>. Luettu 28.4.2019.

KKO 2017:56, ennakkopäätös. Luettavissa: <https://korkeinoikeus.fi/fi/index/ennakkopaa-tokset/precedent/1502959066305.html>. Luettu 28.4.2019.

Poliisihallituksen ohje POL-2017-6205. Rikoksella saadun hyödyn ja vakuustakavarikon tai takavarikon kohteen jäljittäminen, jäädyttäminen ja poisottaminen. Ei luettavissa. Poliisihallituksen tilinpäätös vuodelta 2015. POL-2015-15623. Saatu sähköpostitse 28.2.2019 Poliisin tietopalvelukeskuksesta.

Poliisihallituksen tilinpäätös vuodelta 2016. POL-2017-4359. Luettavissa: https://www.poliisi.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/intermin/embeds/poliisiwwwstructure/57722_Poliisihallituksen_tilinpaaotos_vuodelta_2016_allekirjoi-tettu.pdf?f8f90aaf206dd488. Luettu 28.4.2019.

Poliisihallituksen tilinpäätös vuodelta 2017. POL-2018-1679. Luettavissa: https://www.poliisi.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/intermin/embeds/poliisiwwwstructure/68685_Poliisihallituksen_toimintakertomus_2017.pdf?196e2ed51da9d688. Luettu 28.4.2019.

Poliisihallitus. RIHY-käsikirja. Salassa pidettävä materiaali. Ei luettavissa.

Poliisihallitus. Tulostavoiteasiakirja 2015. SMDno/2014/872. Luettavissa: https://www.raja.fi/download/64738_tulossopimus_2015_.pdf?c7e1458b29a2d688. Luettu 28.4.2019.

Poliisihallitus. Tulostavoiteasiakirja 2018. SM Dno-2017-1582. Luettavissa: <https://intermin.fi/documents/1410869/4078220/Poliisihallitus+tulossopimus+2018.pdf/22f9c99a-9dca-4f01-9d56-1d55f91c7db5/Poliisihallitus+tulossopimus+2018.pdf.pdf>. Luettu 28.4.2019.

Poliisin ylijohdon julkaisusarja. Viranomaisyhteistyönä tehtävän rikoshyödyn jäljittämistä selvittäneen työryhmän loppuraportti 6/2008. Luettavissa: https://www.poliisi.fi/tietoa_poliisista/julkaisut/prime101/prime128_fi.aspx?docID=25697. Luettu 28.4.2019.

Valiokunnan lausunto TrVL3/2017 vp-HE 106/2017 vp. Tarkastusvaliokunta. Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2018. Luettavissa: https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Documents/HE_106+2017.pdf. Luettu 28.4.2019.

Valtioneuvoston periaatepäätös 19.1.2012 tehostettu harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan toimintaohjelma vuosille 2012-2015. Luettavissa: <https://vm.fi/documents/10623/360820/Tehostettu+harmaan+talouden+ja+talousrikollisuuden+torjunnan+toimintaohjelma+vuosille+2012-2015/c0c9a84d-ffa6-4326-b59c-f8074ef77d9d>.
Luettu 28.4.2019.

Valtioneuvoston periaatepäätös 28.4.2016 kansalliseksi harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan strategiaksi 2016-2020. Luettavissa: <https://intermin.fi/documents/1410869/3723676/VN+periaatep%C3%A4%C3%A4t%C3%B6s+harmaan+talouden+torjunta/4c2e9795-9d6f-4fe4-9be7-b96dedd48635>. Luettu 28.4.2019.

Henkilölähteet

Hankilanoja, Arto 2019: poliisitarkastaja. Sähköposti 15.3.2019.